

Uloga glazbene škole u umjetničkome razvoju učenika

Delač, Ema

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:020668>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Muzička akademija u Puli

EMA DELAČ

ULOGA GLAZBENE ŠKOLE U UMJETNIČKOME RAZVOJU UČENIKA

Završni rad

Pula, 19. srpnja 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Muzička akademija u Puli

EMA DELAČ

ULOGA GLAZBENE ŠKOLE U UMJETNIČKOME RAZVOJU UČENIKA

Završni rad

JMBAG: 0009077237, redoviti student

Studijski smjer: Glazbena pedagogija

Predmet: Glazbena pedagogija

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Glazbena pedagogija

Mentor: izv. prof. dr. sc. Sabina Vidulin

Pula, 19. srpnja 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Ema Delač, kandidat za prvostupnika Glazbene pedagogije, ovime izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu, kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnoga rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli 19. srpnja 2021.

IZJAVA
o korištenju autorskoga djela

Ja, Ema Delač, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Uloga glazbene škole u umjetničkome razvoju učenika* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst, trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnog pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskoga djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli 19. srpnja 2021.

Potpis

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2.1. Značajke općega odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj	3
2.2. Značajke umjetničkoga obrazovanja u Republici Hrvatskoj.....	10
2.3. Značajke općega odgoja i obrazovanja u Kraljevini Norveškoj	18
2.4. Značajke umjetničkoga obrazovanja u Kraljevini Norveškoj	21
2.5. Usporedba hrvatskoga i norveškog sustava umjetničkoga obrazovanja	28
3. Zaključak	37
4. Literatura	38
4.1 Mrežni izvori	40
5. Popis tablica, grafova i slika	44
6. Sažetak	45
7. Summary	46

1. UVOD

Glazbene škole i cijeli sustav umjetničkoga školstva u Republici Hrvatskoj orijentirani su na učenike koji će se (potencijalno) profesionalno baviti umjetnošću. Ipak, valja ukazati na dobrobiti koje glazba ima za razvoj djeteta i mlade osobe te upravo zato uključiti što veći broj učenika u glazbenu školu. Istraživanja su pokazala da muzikalnost, koju možemo definirati kao sposobnost reagiranja na glazbu, pokazivanje osjetljivosti na estetsku i osjećajnu vrijednost glazbe te na njezina svojstva (Radoš, 2010, prema Vidulin i Radica, 2017), nije privilegija maloga broja darovitih pojedinaca (Creech i Ellison, 2010, prema Nikolić, 2018). Nikolić (2018) ističe da većina populacije ima određenu razinu glazbenih sposobnosti (Sloboda, 1993). Glazbene sposobnosti predstavljaju sveukupnost urođenih dispozicija, sazrijevanja i formalnih glazbenih iskustava (Dobrota i Tomaš, 2009), a glazbene su škole ustanove koje te sposobnosti posebno njeguju i razvijaju. Od najranijega smo djetinjstva glazbeno angažirani u svakodnevnome životu. Još u prenatalnome razdoblju izloženi smo glazbenim podražajima koji se nastavljaju tijekom djetinjstva, a dijete vrlo brzo nakon rođenja postaje glazbeno aktivno, i to od glasovnoga komuniciranja s majkom, imitiranja pjevanja pa sve do spontane dječje pjesme i ritmiziranja. Nikolić (2018) navodi da slušanje glazbe od pojedinca ne iziskuje velik angažman, dok glazbena obuka implicira uključenost mnogobrojnih kognitivnih, motoričkih, socijalnih, emocionalnih i osobnih potencijala te obvezan kontinuitet takvih aktivnosti. Učenje glazbe uključuje duga razdoblja usmjerene pažnje, svakodnevno vježbanje, čitanje glazbene notacije, pamćenje dugih glazbenih cjelina, učenje o različitim glazbenim strukturama, progresivno ovladavanje tehničkim vještinama i konvencionalno vođenu ekspresiju emocija u izvođenju. Ta kombinacija iskustava može imati pozitivan utjecaj na kognitivno funkcioniranje, pogotovo tijekom djetinjstva kad je mozak u velikoj mjeri plastičan i osjetljiv na utjecaj sredine (Schellenberg, 2004). Glazbeno obrazovanje pomaže poticanju učenja i ohrabruje djecu da postanu aktivni sudionici u osobnome učenju koje se smatra ključnim da bi učenici postali akademski uspješni (Blasi i Foley, 2006). Djeca predškolske i rane dobi koja su sudjelovala u glazbenim programima (pjevanje, plesanje, sviranje ritamskim udaraljicama) pokazala su veću spremnost na suradnju, ostvarila su više rezultate na testovima empatije nego djeca iste dobi koja nisu sudjelovala u glazbenim programima (Rabinowitch, Cross i Burnard, 2013) i više su si međusobno pomagala pri

rješavanju problema (Kirschner i Tomasello, 2010). Glazbena obuka kod djece može imati učinak na poboljšanje slike o sebi, samosvjesnost, samokontrolu i razvijanje pozitivnih stavova o sebi (Rickard i sur., 2013), uključujući osjećaje samopouzdanja i motivacije (Hallam, 2010).

Možemo zaključiti da glazba povoljno utječe na cjelovit razvoj djeteta. Upravo bi zato trebalo raditi na promjeni obrazovne paradigme u smjeru koji će omogućiti sudjelovanje većega broja djece u glazbenim programima i školama. U ovome ćemo radu predstaviti opće obrazovanje u Republici Hrvatskoj, umjetničko obrazovanje u Republici Hrvatskoj i umjetničko obrazovanje u Kraljevini Norveškoj. Analizom i usporedbom tih dvaju umjetničkih odgojno-obrazovnih sustava uvidjet ćemo koje su prednosti i nedostaci navedenih sustava te predložiti kako bi se umjetničko obrazovanje u Republici Hrvatskoj moglo unaprijediti.

2.1. ZNAČAJKE OPĆEGA ODGOJA I OBRAZOVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Umjetničko obrazovanje u Republici Hrvatskoj usko je povezano s općim obrazovanjem. Da bismo temeljito predstavili sustav umjetničkoga obrazovanja, njegove zakonske i praktične aspekte, osvrnut ćemo se na opće osnovno i srednje obrazovanje i opisati kako su regulirani. Istaknut ćemo neke dijelove zakona kako bismo ukazali na određena načela i ciljeve obrazovanja u Republici Hrvatskoj.

Djelatnost osnovnoga i srednjeg odgoja i obrazovanja u javnim ustanovama (osnovnim školama, srednjim školama, učeničkim domovima i drugim javnim ustanovama) u Republici Hrvatskoj uređena je *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*¹. U Članku 5. pod nazivom *Državni pedagoški standard* ukazuje se na veličine matičnih i područnih škola te na materijalne, kadrovske, zdravstvene, tehničke, informatičke i druge uvjete za optimalno ostvarivanje nacionalnoga kurikula, a isto tako i na druge kurikularne dokumente i nastavne planove i programe koji osiguravaju jednake uvjete poučavanja i učenja te cjelovitoga razvoja obrazovnoga sustava u Republici Hrvatskoj (NN 68/18). Članak 11. istoga *Zakona* ukazuje na to da se u osnovnoj školi mogu izvoditi redoviti, alternativni i međunarodni programi na jeziku i pismu nacionalnih manjina, posebni programi odgoja i obrazovanja za učenike s teškoćama i/ili darovite učenike, umjetnički programi te ostali programi koje donosi ministar odlukom ili koji se izvode uz suglasnost Ministarstva.

Ciljevi su odgoja i obrazovanja u školskim ustanovama osigurati sustavan način poučavanja učenika, poticati i unapređivati njihov intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima, razvijati svijest o nacionalnoj pripadnosti i očuvanju nacionalnoga identiteta, odgajati i obrazovati učenike u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima i pravima djece, osigurati učenicima stjecanje temeljnih općeobrazovnih i stručnih kompetencija, osposobiti učenike za cjeloživotno učenje (Članak 4., NN 68/18). Načela odgoja i obrazovanja na razini osnovnoga i srednjeg obrazovanja nalažu da su osnovnoškolski odgoj i obrazovanje obvezni za sve učenike u Republici Hrvatskoj, temeljeni na jednakosti obrazovnih šansi za sve učenike prema njihovim sposobnostima. Odgoj i obrazovanje u školskoj ustanovi temelje se na visokoj kvaliteti obrazovanja i usavršavanja svih neposrednih nositelja odgojno-obrazovne

¹ Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 63/21) (1. 1. 2020.), <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli> (9. 6. 2021.).

djelatnosti, na vrednovanju svih sastavnica odgojno-obrazovnog i školskog rada, radi postizanja najkvalitetnijega nacionalnoga obrazovnog i pedagoškog standarda. Svatko ima pravo na obrazovanje, djeca imaju pravo na dotok informacija ili sadržaja utemeljenih na suvremenim znanstvenim i obrazovnim standardima, a koje se prenose na objektivni, kritički i pluralistički način (Članak 4., NN 68/18).

Osnovna škola traje osam godina, obvezna je za svu djecu, u pravilu od šeste do petnaeste godine života, a njezinim završetkom učenik stječe znanja i sposobnosti za nastavak obrazovanja. Prema *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu*² funkcija je osnovne škole stjecanje širokoga općeg odgoja i obrazovanja kojim učenici dobivaju temeljna znanja potrebna čovjeku za život, otvara im se mogućnost daljnjega školovanja, postiže se jednakost odgojno-obrazovnih mogućnosti. Učenici osnovne škole tjedno u školi provode 18 (1. – 4. razred), 22 (5. razred), 23 (6. razred) ili 26 (7. i 8. razred) sati na redovitoj nastavi, ovisno o razredu koji pohađaju. Obvezno pohađaju Hrvatski jezik, Likovnu kulturu, Glazbenu kulturu, strani jezik, Matematiku, Prirodu i društvo te Tjelesnu i zdravstvenu kulturu od prvoga do četvrtog razreda, dok se od petoga do osmog razreda navedenim predmetima pridružuju i Povijest, Geografija i Tehnička kultura (5. – 8. razred), Priroda (5. – 6. razred), Biologija, Kemija i Fizika (7. – 8. razred). Učenicima se kao izborni predmeti nude vjeronauk i strani jezik, kao i ostali izborni predmeti predviđeni školskim kurikulumima.

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi određuje da srednje škole, ovisno o vrsti obrazovnog programa, mogu biti gimnazije, strukovne škole i umjetničke škole. Srednje obrazovanje započinje upisom u srednju školu (Članak 12., NN 68/18). U gimnazijama se izvodi nastavni plan i program u četverogodišnjemu trajanju (Članak 13.). Završetkom gimnazijskoga programa stječe se kvalifikacija koja omogućuje nastavak obrazovanja. Djelatnost strukovnog obrazovanja ostvaruje se u skladu s odredbama *Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* i posebnih zakona i drugih propisa (Članak 14.). Srednje strukovno obrazovanje uređeno je *Zakonom o strukovnom obrazovanju*³ koji nalaže da se strukovnim obrazovanjem stječe kvalifikacija koja omogućuje uključivanje na tržište rada ili nastavak obrazovanja, a ostvaruje se na temelju *Nacionalnoga kurikuluma za strukovno obrazovanje*, sektorskih kurikula, strukovnih kurikula te kurikula ustanove za

² Nastavni plan i program za osnovnu školu (NN 102/2006) (15. 9. 2006.), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2319.html (15. 6. 2021.).

³ Zakon o strukovnom obrazovanju (NN 30/09, 24/10, 22/13, 25/18) (22. 3. 2018.), <https://www.zakon.hr/z/383/Zakon-o-strukovnom-obrazovanju> (15. 6. 2021.).

strukovno obrazovanje. Proces učenja temeljenoga na radu neodvojiv je dio strukovnoga obrazovanja i partnerski se provodi između ustanova za strukovno obrazovanje i poslodavca. Strukovni programi obrazovanja mogu biti programi tehničkoga profila, medicinskoga profila, programi za zanimanja u industriji i obrtnički programi, a provode se, ovisno o programu, u trajanju od tri do pet godina.

Odgoj i obrazovanje u školi ostvaruje se na temelju spomenutih dokumenata te nacionalnoga kurikula, nastavnih planova i programa i školskih kurikula (Članak 26., NN 94/13, 68/18). Nacionalni kurikuli donose se za pojedine razine i vrste odgoja i obrazovanja sukladno okvirnomu nacionalnomu kurikularnom dokumentu koji na općoj razini određuje temeljne odgojno-obrazovne vrijednosti, ciljeve odgoja i obrazovanja, načela i ciljeve odgojno-obrazovnih postignuća, a služi kao polazište za izradu nastavnih planova, odnosno definiranje optimalnoga opterećenja učenika, te za izradu predmetnih kurikula temeljenih na razrađenim postignućima odgojno-obrazovnih područja. Nacionalnim kurikulima utvrđuju se nastavni predmeti koji se izvode na pojedinoj vrsti i/ili razini obrazovanja, osim nacionalnim kurikulumom za strukovno obrazovanje i nacionalnim kurikulumom za umjetničko obrazovanje, koji sadrže omjere grupa nastavnih predmeta.

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi nalaže da škola radi na temelju školskog kurikula i godišnjega plana i programa rada. Školskim kurikulumom utvrđuje se strategija razvoja škole, aktivnost, program i/ili projekt, ciljevi aktivnosti, programa i/ili projekta, namjena, nositelji aktivnosti, programa i/ili projekta i njihova odgovornost, način realizacije, vremenik i okvirni troškovnik aktivnosti, programa i/ili projekta. Godišnjim planom i programom rada školske ustanove utvrđuje se mjesto, vrijeme, način i izvršitelji poslova (Članak 28., NN 152/14, 68/18). Školska ustanova može provoditi eksperimentalni program kojim se provjerava vrijednost novih obrazovnih sadržaja i/ili oblika i metoda rada i/ili nove nastavne opreme (Članak 29., NN 94/13, 68/18). U školi se može ostvarivati odgojno-obrazovni rad prema alternativnim nastavnim programima, odnosno metodama, u skladu s navedenim *Zakonom* i uz prethodno pozitivno mišljenje agencije nadležne za poslove odgoja i obrazovanja, odnosno strukovnoga obrazovanja (Članak 30.). Osim nacionalnoga kurikula i školskih kurikula, za organizaciju školstva i nastave važni su nastavni planovi i programi, temeljni školski dokumenti kojima se određuje karakter, opseg i dubina nastavne građe.

Nastavni plan naznačuje propisane predmete, propisuje opseg, redosljed i dubinu nastavnih sadržaja, kao i nastavne cjeline, teme i jedinice, čime određuje opseg obrazovanja učenika⁴.

Škola može izvoditi umjetničko i sportsko obrazovanje u skladu sa *Zakonom*, ako posebnim propisima nije drugačije određeno (Članak 31.). Za učenike koji u određenome nastavnom predmetu ostvaruju iznadprosječne rezultate ili pokazuju poseban interes za određeni nastavni predmet škola je dužna organizirati dodatnu nastavu u koju se učenik uključuje na temelju vlastite odluke (Članak 34.). Čest je slučaj da učitelji određenoga predmeta usmjere učenika koji pokazuje poseban interes ili ostvaruje iznadprosječne rezultate prema ustanovi u kojoj se može adekvatnije izraziti i u kojoj će ostvariti veći napredak. Tako, primjerice, učenici upisuju glazbenu školu upravo na preporuku učitelja glazbene kulture koji je primijetio da učenik ima talent za glazbu i usmjerio učenika i roditelje prema glazbenoj školi. Radi zadovoljavanja različitih potreba i interesa učenika školska ustanova organizira posebne izvannastavne aktivnosti koje se planiraju školskim kurikulumom i godišnjim planom i programom rada (Članak 35.). U često izvođene izvannastavne aktivnosti svakako se ubraja i zbor, koji učenicima može biti prvi korak prema aktivnome muziciranju i usmjerenje prema širemu glazbenom obrazovanju. Učenik može biti uključen i u izvanškolske aktivnosti (Članak 36.). Izvanškolske aktivnosti mogu biti učenje stranoga jezika, treniranje nekoga sporta, ali i bavljenje glazbom u glazbenoj školi. Iako je glazbena škola punopravna školska ustanova, važno je naglasiti da pripada izvanškolskim aktivnostima.

Školska godina započinje 1. rujna, a završava 31. kolovoza i ima dva polugodišta. U školi se nastava izvodi tijekom pet radnih dana tjedno (Članak 50.). Dnevno trajanje nastave učenika utvrđuje se rasporedom sati, s time da nastava predmeta koji se izvode obvezno za učenike razredne nastave ne može iznositi više od 4 sata dnevno, a za ostale učenike osnovne škole više od 6 sati dnevno (Članak 51., NN 68/18). Status redovitoga učenika stječe se upisom u školu, a može se imati samo u jednoj školi. Iznimno, učenik koji je upisan u umjetničku školu može se upisati u još jednu školu (Članak 60.), što ćemo pobliže objasniti pri analizi umjetničkoga školskog sustava. Učenici s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama daroviti su učenici i učenici s teškoćama (Članak 62.). Smatramo da se u hrvatskome školskom sustavu često veća pažnja posvećuje posebnosti učenika s teškoćama nego onoj darovitih učenika. Iako je moguće da se učenicima s teškoćama teže uklopiti u redovan

⁴ Nastavni plan i program, <https://proleksis.lzmk.hr/38502/> (15. 6. 2021.).

program, kao i da im je potrebna bitnija programska i profesionalna potpora te pedagoško-didaktička prilagodba, trebalo bi pažnju posvetiti i darovitim učenicima, kojima je program također neprilagođen. O tome koliko se više govori o učenicima s teškoćama nego o darovitim učenicima najbolje govori podatak da je važeći *Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju*⁵ donesen 4. ožujka 2015. godine, dok je važeći *Pravilnik o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju darovitih učenika*⁶ donesen davnoga 16. srpnja 1991. godine. Iako u *Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* stoji da škola provodi uočavanje, praćenje i poticanje darovitih učenika te im organizira dodatni rad prema njihovim sklonostima, sposobnostima i interesima (Članak 63.), smatramo da bi se školovanju darovite djece trebalo posvetiti veću pažnju.

Školski je sustav dinamičan i podložan čestim promjenama. U proteklih trideset i pet godina u Republici Hrvatskoj osobita se pažnja pridala istraživanju odgojno-obrazovnoga sustava i inovativnih nastavnih tehnologija koje su rezultirale mnogobrojnim reformama. Velik obrazovni, kulturni i društveni preokret u Hrvatskoj zbio se u vremenu nakon Domovinskoga rata kad se hrvatski obrazovni sustav mijenjao, suočen s društvenim i ekonomskim promjenama, naglašavala se važnost kulture kao najčvršćega temelja odgojno-obrazovne prakse (Vidulin, 2016). Cijeli niz evaluacija, strategija i strateških planova doveo je do oblikovanja dokumenata pod nazivom *Okvir nacionalnoga kurikuluma*⁷, *Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje*, *Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje*, *Nacionalni kurikulum za gimnazijsko obrazovanje* i *Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje*. Ti dokumenti služe kao ishodište za predmetne kurikule, primjerice, *Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*⁸ koji je donesen 2019. godine.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske provelo je eksperimentalni program *Škola za život*⁹ u kojemu je sudjelovalo 48 osnovnih i 26 srednjih škola iz svih

5 Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 24/2015) (3. 3. 2015.),

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html (15. 6. 2021.).

6 Pravilnik o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju darovitih učenika (NN 34/1991) (16. 7. 1991.),

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1991_07_34_967.html (15. 6. 2021.).

7 Ministarstvo znanosti i obrazovanja: Okvir nacionalnoga kurikulumu, prijedlog nakon javne rasprave (12. 2017.),

<https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/nacionalni-kurikulumi/531> (9. 6. 2021.).

8 Kurikulum nastavnog predmeta glazbena kultura za osnovne škole i glazbena umjetnost za gimnazije (NN 7/2019-151) (14. 1. 2019.),

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html (15. 6. 2021.).

9 „Škola za život”, projekt Ministarstva znanosti i obrazovanja,

županija u Republici Hrvatskoj, s ciljem provjere primjenjivosti novih kurikula i oblika metoda rada te novih nastavnih sredstava u sklopu reforme, a s obzirom na sljedeće ciljeve: pristup temeljen na odgojno-obrazovnim ishodima koji su orijentirani na rješavanje problema i kritičko mišljenje, kako u predmetnim kurikulumima, tako i u sedam međupredmetnih tema; zadovoljni i kreativni učenici koji su rezultat uključive i motivirajuće okoline za učenje; motivirani učitelji koji prihvaćaju i koriste svoje kompetencije (znanje, vještine, samostalnost i odgovornost) da bi na inovativne načine odgovorili na izazove škole 21. stoljeća, a posebno za cjeloživotno učenje¹⁰. Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskoga socijalnog fonda. U sklopu *Škole za život* predloženi su (i prihvaćeni) novi kurikuli za nastavne predmete i međupredmetne teme¹¹, koji obuhvaćaju sve predmete koji se podučavaju u osnovnim školama i gimnazijama, kao i međupredmetne teme, dok uopće ne obuhvaćaju predmete koji se podučavaju u strukovnim i umjetničkim školama. Ti se kurikuli provode u svim školama Republike Hrvatske od školske godine 2019./2020.

Brđanović (2017) ističe da je podjelu na važnije i manje važne obrazovne sadržaje moguće prepoznati u hrvatskome školskom sustavu, u kojemu umjetnički sadržaji, osim u umjetničkim školama, pripadaju kategoriji „nevažno”. Čini se da strukovne i umjetničke škole također ne dobivaju dovoljno na važnosti kad je riječ o reformama i restrukturiranju zakonskih okvira i kurikula. Umjetničko obrazovanje također bi moglo napredovati kad bi se na njega primijenili ciljevi nove reforme. Motivirani učitelji i zadovoljni i kreativni učenici koji su orijentirani na rješavanje problema i kritičko mišljenje svakako bi mogli pronaći svoje mjesto u umjetničkim školama i u sustavu umjetničkoga obrazovanja.

Smatramo da je umjetničko obrazovanje već neko vrijeme prepušteno samo sebi, izostavljeno iz reformi i promjena. Umjetničko obrazovanje napreduje jedino zahvaljujući djelatnicima koji se usavršavaju i pokušavaju unaprijediti svoje metode i nastavu, a ne zahvaljujući zakonskoj regulaciji, kurikulumima i nastavnim planovima. Umjetničkomu

<https://skolazazivot.hr/> (15. 6. 2021.).

10 Škola za život: Priprema, praćenje i evaluacija eksperimentalnog programa cjelovite kurikularne reforme „Škola za život”: Ciljevi reforme,

<https://skolazazivot.hr/priprema-pracenje-i-evaluacija-eksperimentalnog-programa-cjelovite-kurikularne-reforme-skola-za-zivot/> (15. 6. 2021.).

11 Biologija, Engleski jezik, Etika, Filozofija, Fizika, Francuski jezik, Geografija, Grčki jezik, Glazbena kultura i Glazbena umjetnost, Građanski odgoj i obrazovanje, Hrvatski jezik, Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije, Informatika, Islamski vjeronauk, Katolički vjeronauk, Kemija, Latinski jezik, Likovna kultura i Likovna umjetnost, Logika, Matematika, Njemački jezik, Održivi razvoj, Osobni i socijalni razvoj, Poduzetništvo, Povijest, Politika i gospodarstvo, Pravoslavni vjeronauk, Priroda, Psihologija, Sociologija, Srpski jezik, Talijanski jezik, Tehnička kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, Učiti kako učiti, Zdravlje.

obrazovanju prijeko je potrebna promjena i reforma, stoga su svi koraci u tome smjeru ne samo poželjni već i potrebni.

2.2. ZNAČAJKE UMJETNIČKOGA OBRAZOVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Djelatnost umjetničkoga obrazovanja u javnim ustanovama (umjetničkim školama i drugim javnim ustanovama) uređena je *Zakonom o umjetničkom obrazovanju*¹². Umjetničke su škole u smislu toga *Zakona* glazbene, plesne, likovne i druge škole koje izvode umjetničke programe (Članak 2.). Umjetničko obrazovanje dostupno je svakomu pod jednakim uvjetima bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinu, rođenje, društveni položaj, invalidnost, seksualnu orijentaciju i dob, prema njegovim sposobnostima, a u skladu sa *Zakonom* (Članak 3.). Ciljevi su umjetničkoga obrazovanja učenicima s izraženim sklonostima i sposobnostima, talentiranim i darovitima, omogućiti stjecanje znanja, razvoj vještina i sposobnosti u različitim umjetničkim područjima, omogućiti razvoj njihova kreativnog potencijala, osigurati sustavan način poučavanja učenika umjetničkim znanjima i vještinama te razvoj njihovih sposobnosti i stavova. Možemo primijetiti da se ciljevi umjetničkoga obrazovanja uvelike podudaraju s ciljevima općega obrazovanja, gdje je fokus na poticanju i unapređenju intelektualnoga, tjelesnoga, estetskoga, društvenoga, moralnoga i duhovnog razvoja u skladu sa sposobnostima i sklonostima učenika. U čitanju *Zakona o umjetničkom obrazovanju* svakako treba imati na umu načela, zadaće i ciljeve koje *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* određuje za odgoj i obrazovanje jer je umjetničko obrazovanje samo produžetak općega obrazovanja i svakako se smatra da i ono podržava ciljeve i načela koji su navedeni kod općega obrazovanja. Nadalje, ciljevi su umjetničkoga obrazovanja omogućiti razvoj kulturnoga izražaja s obzirom na tradiciju i kulturnu autohtonost, osigurati sustavan način poučavanja učenika umjetničkim znanjima i vještinama, poticati i unapređivati njihov intelektualni, stvaralački, estetski i socijalni razvoj, razvijati sposobnost doživljavanja i razumijevanja likovnih, glazbenih, dramskih i drugih djela i razvijati sposobnost povezivanja umjetničkih djela s društvenom sredinom i povijesnim okolnostima (Članak 4. 1.). Ponovno možemo uočiti poveznicu sa *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*, gdje je cilj učenike odgajati i obrazovati u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima i razvijati svijest o nacionalnoj pripadnosti, očuvanju povijesno- -kulturne baštine i nacionalnoga identiteta. Umjetničke škole mogu lakše doći do ostvarenja tih ciljeva samim

¹² Zakon o umjetničkom obrazovanju (4. 11. 2011.),
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_11_130_2602.html (9. 6. 2021.).

time što učenike direktno mogu uključiti u umjetnički život, stvaranje i očuvanje kulturne baštine.

Načela su umjetničkoga obrazovanja učenikova sklonost, talentiranost i darovitost, dostupnost svakomu pod jednakim uvjetima prema njegovim sposobnostima, programski, odnosno kurikulski kontinuitet, vertikalna i horizontalna prohodnost od rane pripreme razine do srednjoškolskoga, odnosno visokoškolskog obrazovanja i usklađivanje s potrebama nacionalnoga i civilizacijskoga kulturnoga i umjetničkog okruženja tradicije i autohtonosti (Članak 4. 2.). Umjetničko obrazovanje zasnovano je na gore navedenim načelima. S obzirom na to da je umjetničko obrazovanje temeljeno na dobrovoljnome upisu, očekuje se da će učenik, osim što pokazuje talent i darovitost za umjetnost kojom će se baviti, pokazivati i sklonost prema toj umjetnosti. Umjetničko je obrazovanje dostupno svakomu pod jednakim uvjetima, prema njegovim sposobnostima. Smatramo da je potrebno osvrnuti se na to načelo, s obzirom na to da veći gradovi Republike Hrvatske imaju relativno dobru pokrivenost glazbenim i umjetničkim školama, ali postoje cijele regije (primjerice, Lika) gdje učenicima umjetničko obrazovanje nije dostupno zbog nedostatka umjetničkih škola. Načelo programskoga, odnosno kurikulskoga kontinuiteta i vertikalne i horizontalne prohodnosti od rane pripreme razine do visokoškolskoga obrazovanja nalaže da umjetnički programi trebaju biti usklađeni i protočni kroz cijelo školovanje tako da se jednostavno može napredovati s jedne obrazovne razine na drugu. Umjetničko obrazovanje na svim razinama ostvaruje se na temelju nacionalnih kurikula za predškolski odgoj, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje i posebnih kurikula umjetničkoga obrazovanja (*Nacionalnoga kurikuluma za umjetničko obrazovanje* donesenoga u prosincu 2017. godine).

U Republici je Hrvatskoj, prema Državnome zavodu za statistiku¹³, u školskoj godini 2019./2020. osnovnu školu pohađalo ukupno 314 148 učenika. Glazbenu osnovnu školu u istoj je školskoj godini u 125 ustanova, od čega 9 privatnih, pohađalo 18 603 učenika, što iznosi 5,9 %. Smatramo da tako mali postotak učenika koji pohađaju osnovnu glazbenu školu ne bi valjalo pripisati malomu interesu učenika već nedostatku kapaciteta u umjetničkim školama. Kapaciteti glazbenih škola manji su s obzirom na mnoštvo individualne nastave.

13 Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske: Priopćenje: Osnovne škole kraj školske godine 2018./2019. i početak školske godine 2019./2020. (Zagreb, 30. 4. 2020.), https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-01-02_01_2020.htm. (9. 6. 2021.).

Osnovno glazbeno obrazovanje izvodi se, kako je navedeno u *Zakonu o umjetničkom obrazovanju*, prema osnovnoškolskome umjetničkom kurikulumu u šestogodišnjemu trajanju. Pravo upisa u prvi razred osnovnoga glazbenog obrazovanja imaju djeca koja su u pravilu navršila sedam godina života i zadovoljila kriterije propisane kurikulumom umjetničkoga obrazovanja. Osnovnim umjetničkim obrazovanjem učenik stječe znanja i sposobnosti za nastavak obrazovanja. U Republici Hrvatskoj učenici pravo upisa u osnovnu glazbenu školu ostvaruju nakon položenoga prijemnog ispita na kojemu se ispituju glazbene predispozicije provjerom sluha i ritma. U *Nastavnome planu i programu za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole*¹⁴ navedeno je da se u osnovnoj glazbenoj školi uče sljedeća glazbala: glasovir, flauta, blok-flauta, klarinet, saksofon, oboa, fagot, truba, trombon, rog, tuba, violina, viola, violončelo, kontrabas, gitara, tambure, mandolina, harfa, harmonika i udaraljke. Nastava iz instrumenta, tj. temeljnoga predmeta struke, izvodi se individualno, dva puta tjedno, u trajanju od 30 minuta od 1. do 3. razreda, odnosno 45 minuta od 4. do 6. razreda, kao što je vidljivo u *Tablici 1*. Osim temeljnoga predmeta struke, učenici su obvezni od 1. do 6. razreda pohađati nastavu *Solfeggia* koja se izvodi grupno dva nastavna sata tjedno, a nastavu skupnoga muziciranja od 3. do 6. razreda, također dva sata tjedno. Skupno muziciranje mogu biti nastavni predmeti Zbor ili Orkestar ili Komorna glazba, a nastavni sat skupnoga muziciranja traje 60 minuta. U šestome se razredu učenicima nude dva izborna predmeta, Glasovir (1 sat tjedno u trajanju od 30 minuta) i Teorija glazbe (1 sat tjedno u trajanju od 45 minuta).

14 Nastavni planovi i programi za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole (2006), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2320.html (9. 6. 2021.).

NASTAVNI PREMET	BROJ SATI U TJEDNU					
	RAZRED					
<i>Obvezni predmeti</i>	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Temeljni predmet struke	2 (70')	2 (70')	2 (70')	2 (70')	2 (70')	2 (70')
Solfeggio	2 (70')	2 (70')	2 (70')	2 (70')	2 (70')	2 (70')
Skupno muziciranje			2 (70')	2 (70')	2 (70')	2 (70')
UKUPNO	4 (140')	4 (140')	6 (210')	6 (210')	6 (210')	6 (210')
<i>Izborni predmeti</i>						
Glasovir						1 (35')
Teorija glazbe						1 (35')

Tablica 1. Nastavni plan za osnovnu glazbenu školu,
prema: *Nastavni planovi i programi za osnovne glazbene škole*, 2006.

Pripremno glazbeno obrazovanje za srednje obrazovanje, prema *Zakonu o umjetničkom obrazovanju*, izvode škole prema umjetničkome kurikulumu u dvogodišnjemu trajanju. U prvi pripremni razred glazbene škole upisuju se učenici do navršenih 15 godina života, a u skladu s kriterijima propisanim kurikulumom umjetničkoga obrazovanja. Iznimno, u prvi pripremni razred glazbene škole za zanimanja glazbenik fagotist, glazbenik tubist i glazbenik kontrabasist mogu se upisati učenici do navršenih 18 godina života, za zanimanje glazbenica pjevačica do navršenih 20 godina života te za zanimanje glazbenik pjevač do navršene 22. godine života. Pripremnim glazbenim obrazovanjem učenik stječe znanja i sposobnosti za nastavak glazbenoga obrazovanja bez prethodno završenoga osnovnoga glazbenog obrazovanja. Učenici u pripremnim razredima pohađaju individualnu nastavu temeljnoga predmeta struke dva nastavna sata tjedno. *Solfeggio* pohađaju po ubrzanome programu koji se zbog opsega gradiva održava četiri sata tjedno. Također pohađaju nastavu Zbora četiri sata tjedno, jedan sat Korepeticije tjedno (gudači, puhači, tamburaši, udaraljkaši i pjevači), a na drugoj godini obvezno jednom tjedno i Glasovir. Korepeticija i Glasovir održavaju se u trajanju od 30 minuta (*Tablica 2.*).

Srednje umjetničko obrazovanje izvodi se prema *Nacionalnome kurikulumu za umjetničko obrazovanje* u četverogodišnjemu trajanju. Srednjim umjetničkim obrazovanjem učenik stječe znanja i sposobnosti za rad i nastavak obrazovanja. Prema *Nastavnome planu i programu za srednju glazbenu školu*¹⁵ upis u srednju glazbenu školu obavlja se temeljem položenog prijemnoga ispita i prethodno završene osnovne glazbene škole, odnosno pripremnoga programa. Učenici koji žele pohađati srednju glazbenu školu imaju dvije mogućnosti. Mogu odabrati pohađati samo glazbenu školu, a tad i općeobrazovne predmete slušaju u glazbenoj školi, ili pohađati dvije škole, kad u glazbenoj školi pohađaju samo glazbene predmete koji uključuju temeljni predmet struke, *Solfeggio*, Harmoniju, Polifoniju, Povijest glazbe, Glazbene oblike, skupno muziciranje, Komornu glazbu, Glasovir i Korepeticiju (*Tablica 2.*), a u drugoj ustanovi, prema vlastitome izboru, kao redovni učenici pohađaju cjeloviti program. Učenik može upisati samo jedan program u umjetničkoj školi na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini. Iznimno, daroviti učenici mogu pohađati i više od jednoga temeljnog predmeta na osnovnoškolskoj razini ili više od jednoga programa na srednjoškolskoj razini ako sami snose troškove toga obrazovanja.

15 Nastavni plan i program za srednju glazbenu školu (2008),

[https://www.google.com/url?](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjTyOCtz8HxAhUUBBAIHUYU7AwcQFjAAegQIBBAD&url=https%3A%2F%2Fmzo.gov.hr%2FUserDocsImages%2Fdokumenti%2FObrazovanje%2FSrednjeObrazovanje%2FNastavniplanovi-Umjetnicke%2F1_nastavni_plan_i_program_za_srednje_glazbene_i_plesne_skole.pdf&usg=AOvVaw0ezDLdVgYoZpbtky6j5S3K)

[sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjTyOCtz8HxAhUUBBAIHUYU7AwcQFjAAegQIBBAD&url=https%3A%2F%2Fmzo.gov.hr%2FUserDocsImages%2Fdokumenti%2FObrazovanje%2FSrednjeObrazovanje%2FNastavniplanovi-Umjetnicke%2F1_nastavni_plan_i_program_za_srednje_glazbene_i_plesne_skole.pdf&usg=AOvVaw0ezDLdVgYoZpbtky6j5S3K](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjTyOCtz8HxAhUUBBAIHUYU7AwcQFjAAegQIBBAD&url=https%3A%2F%2Fmzo.gov.hr%2FUserDocsImages%2Fdokumenti%2FObrazovanje%2FSrednjeObrazovanje%2FNastavniplanovi-Umjetnicke%2F1_nastavni_plan_i_program_za_srednje_glazbene_i_plesne_skole.pdf&usg=AOvVaw0ezDLdVgYoZpbtky6j5S3K)
(1. 7. 2021.).

NASTAVNI PREMET	R A Z R E D					
	I. pr.	II. pr.	I. sr.	II. sr.	III. sr.	IV. sr.
Temeljni predmet struke	2	2	2	2	3	3
Solfeggio	4	4	2	2	2	2
Harmonija			2	2	1	1
Polifonija					2	1
Povijest glazbe			2	2	2	2
Glazbeni oblici					1	1
Skupno muziciranje ¹	4	4	4	4	4	4
Komorna glazba					2	2
Glasovir obvezatno ^{2,3,4}		1*	1*	1*	1*	
Glasovir fakultativno						1
Korepeticija ⁵	1*	1*	1*	1*	1	1
UKUPNO	11	12	14	14	19	18

Tablica 2. Nastavni plan za srednju glazbenu školu,
prema: *Nastavni plan i program za srednju glazbenu školu*, 2008.

*Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje*¹⁶ (NKUO) sastavni je dio hrvatskoga sustava nacionalnih kurikulskih dokumenata razvijenih temeljem *Okvira nacionalnoga kurikulumu*. Njime se određuje i usustavljuje umjetničko obrazovanje kao vrijedan i poseban dio obrazovnoga sustava Republike Hrvatske. *Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje* omogućava visoku razinu koherentnosti, otvorenosti, diferenciranosti i prilagodljivosti sustava umjetničkoga obrazovanja na predškolskoj, osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini, uz prepoznavanje i poštivanje različitih umjetničkih disciplina. Njime se uređuju odrednice, načini i uvjeti rada predtercijarnoga umjetničkog obrazovanja te se usklađuju sve njegove vrste i razine. Prema NKUO-u svrha je umjetničkoga obrazovanja omogućiti razvoj umjetničkih potencijala djeteta i mlade osobe umjetničkim izražavanjem i samoizražavanjem, omogućiti razvoj umjetničkih znanja i vještina potrebnih za osobni razvoj, nastavak umjetničkoga obrazovanja i profesionalno bavljenje umjetnošću te prenijeti mladim osobama nacionalne i internacionalne kulturne vrijednosti. Ciljevi su umjetničkoga

16 Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje (12. 2017),
<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj6-5HhwpxAhVugP0HHXsSAV8QFjAAegQIBRAD&url=https%3A%2F%2Fmzo.gov.hr%2FUserDocsImages%2F%2Fdokumenti%2FObrazovanje%2FNacionalniKurikulum%2FNacionalniKurikulumi%2F%2FNacionalni%2520kurikulum%2520za%2520umjetni%25C4%258Dko%2520obrazovanje.pdf&usq=AOvVaw2Zb8wIjzPLvcidAEjTaTud> (15. 6. 2021.).

obrazovanja osposobiti dijete i mladu osobu za umjetničko izražavanje, poticati i razvijati inovativnost i kreativnost, osposobiti mladu osobu za razumijevanje umjetnosti, analizu, vrednovanje i samovrednovanje umjetničkoga djela, potaknuti i osposobiti osobu za nastavak umjetničkoga obrazovanja i profesionalno bavljenje umjetnošću u promjenjivu društveno-kulturnom kontekstu.

Načela su umjetničkoga obrazovanja prema NKUO-u jednaka mogućnost umjetničkoga obrazovanja za sve s obzirom na njihove sposobnosti i interese i dobrovoljnost umjetničkoga obrazovanja. Smatramo da načela umjetničkoga obrazovanja prema NKUO-u podupiru naš stav o potrebi za diferencijacijom programa jer bi se samo tako moglo svima omogućiti umjetničko obrazovanje (u okvirima koje dopuštaju kapaciteti ustanova i kadar), a da se u obzir uzimaju njihove sposobnosti i interesi.

Nastavni plan i program za osnovnu glazbenu školu (2006) kao cilj glazbenoga odgojno--obrazovnoga sustava navodi da odgojem i obrazovanjem profesionalnih glazbenika različitih profila i zanimanja stalno proizvodi onaj dio društvene nadgradnje koji je obuhvaćen pojmom glazbene umjetnosti. Taj je isti cilj naveden i u *Nastavnome planu i programu za srednju glazbenu školu* (2008). Prema Matoš (2017) tretman je svih učenika kao budućih profesionalnih glazbenika problematičan jer treba imati na umu da glazbenu školu pohađaju učenici različitih ambicija i profila. Upravo bi zbog toga trebalo diferencirati učenike prema sposobnostima i ambicijama. Time bi se postiglo veće zadovoljstvo većine učenika kojima glazba nije buduća profesija, a bolje obrazovanje onih kojima glazba to jest, a koji su trenutno zakinuti zbog prilagodbe nastave prosječnim učenicima. *Nastavni plan i program za osnovnu glazbenu školu* kao jedan od zadataka glazbene škole navodi brigu o osobito sposobnim i darovitim učenicima, koja bi se lakše ostvarila diferencijacijom programa za darovite učenike. Brđanović (2017) smatra da bi svima koji pokažu interes obogaćena glazbena nastava trebala biti dostupna i specifična, a da bi se glazbeno darovitije učenike trebalo identificirati i upućivati u glazbene škole. Dostupnost glazbeno-obrazovnih sadržaja prema *Konveciji o pravima djeteta*¹⁷ (1990) pravo je svakoga djeteta. Sukladno tomu, smatramo da bi trebalo ponovno razmotriti cilj glazbenoga obrazovanja i urediti ga tako da bude orijentiran širemu spektru učenika, a ne samo budućim profesionalnim glazbenicima. Mislamo da bi trebao postojati

17 Konvencija o pravima djeteta, <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/multi-org-inicijative/ujedinjeni-narodi/konvencija-o-pravima-djeteta> (12. 7. 2021.).

diferencirani program da bi se učenicima koji su glazbeno darovitiji od ostalih omogućila kvalitetna izobrazba koja će im omogućiti nastavak obrazovanja, ali i da bi se učenicima koji nisu dorasli budućnosti u glazbi, tj. onima koji se glazbom neće baviti profesionalno, omogućilo da prodube svoje znanje i glazbene vještine, a bez potrebe dosizanja razine kojoj teže profesionalni glazbenici.

2.3. ZNAČAJKE OPĆEGA ODGOJA I OBRAZOVANJA U KRALJEVINI NORVEŠKOJ

Kraljevina Norveška država je velike kopnene površine¹⁸ s relativno malim brojem stanovnika¹⁹. Norveška je prije 100 godina bila među najsiromašnijim državama Europe. Zahvaljujući otkriću nafte, Norveška je danas jedna od najbogatijih država u svijetu čiji dobro razvijeni zdravstveni i školski sustavi, visoka platežna moć i niske stope nezaposlenosti privlače profesionalce iz cijeloga svijeta koji biraju svoje radne i privatne živote dalje razvijati upravo u Norveškoj. Kraljevina Norveška nije članica Europske unije, ali je članica Europskoga gospodarskog prostora, Europskoga programa za obrazovanje, programa Erasmus+ te Obzora 2020²⁰, programa Europske unije za istraživanje i inovacije, temeljenoga na trima glavnim prioritetima: izvrsnoj znanosti, industrijskome vodstvu i društvenim izazovima²¹.

Norveški je obrazovni sustav određen *Zakonom o osnovnome i srednjem obrazovanju (Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa)*²² za čije su provođenje odgovorne dvije agencije. UDIR²³ (*Utdanningsdirektoratet; Norveška uprava za obrazovanje i stručno osposobljavanje*) zadužena je za kontrolu i razvoj obrazovnoga sustava, tj. ranoga obrazovanja koji se provodi u vrtićima, osnovnome i srednjem obrazovanju, a NOKUT²⁴ (*Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen; Norveška agencija za osiguranje kvalitete u obrazovanju*) namijenjena je poboljšanju kvalitete u obrazovanju, posebice višemu i visokom obrazovanju, kao i priznavanju inozemnih kvalifikacija.

18 Površina Kraljevine Norveške iznosi 364 285 km²,

<https://snl.no/Norge> (24. 6. 2021.).

Površina Republike Hrvatske iznosi 56 594 km²,

https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/htm/h02_02/h02_02.html (24. 6. 2021.).

19 Kraljevina Norveška ima 5 367 580 stanovnika (2020),

<https://snl.no/Norge> (24. 6. 2021.).

Republika Hrvatska ima 4 284 889 stanovnika (2011),

https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/htm/h02_02/h02_02.html (24. 6. 2021.).

20 Obzor 2020.,

<https://www.obzor2020.hr/obzor2020/sto-je-obzor-2020> (24. 6. 2021.).

21 Norway overview: Key features of the education system,

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/norway_en (24. 6. 2021.).

22 Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (Zakon o osnovnome i srednjem obrazovanju) (1998., zadnja izmjena 1. 6. 2021.),

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61> (24. 6. 2021.).

23 Utdanningsdirektoratet (Norveška uprava za obrazovanje i stručno osposobljavanje),

<https://www.udir.no/> (24. 6. 2021.).

24 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (Norveška agencija za osiguranje kvalitete u obrazovanju),

<https://www.nokut.no/> (24. 6. 2021.).

Zakonom o osnovnome i srednjem obrazovanju ukazuje se na to da obrazovanje treba počivati na vrijednostima kršćanskoga i humanističkog naslijeđa i tradicija, kao što su poštivanje ljudskoga dostojanstva, slobode izražavanja, jednakosti i solidarnosti. Obrazovanje učenicima otvara vrata svijeta i daje im uvid u povijest i kulturu te kulturološku raznolikost. Škole promiču demokraciju, jednakost i kritičko promišljanje, potičući razvoj znanja, vještina i stavova učenika koji će im omogućiti da unaprijede vlastite živote i aktivno sudjeluju u radu i društvu (Članak 1.). Prema *Zakonu* osnovno je obrazovanje u Kraljevini Norveškoj obvezno, a ujedno i pravo svakoga djeteta koje će u Norveškoj boraviti dulje od tri mjeseca. S obzirom na velik broj useljenika u Norveškoj, *Zakon* mora regulirati i prava i dužnosti djece imigranata u obrazovanju, kao i omogućiti napredak svima, neovisno o porijeklu i dotadašnjemu obrazovanju. Djeca osnovnu školu upisuju u dobi od šest godina, osim u iznimnim slučajevima. Učenici obvezno pohađaju 10 razreda osnovne škole koji su podijeljeni u dvije obrazovne cjeline. Osnovna škola (*Barnetrinn*) ima 7 razreda, nakon kojih učenici automatski napreduju u „nižu srednju školu” (*Ungdomstrinn*) koja traje od 8. do 10. razreda. Svi učenici imaju pravo nastavka obrazovanja u „nižoj srednjoj školi”, a selekcija ne postoji s obzirom na to da učenici u osnovnoj školi, dakle, sve do 7. razreda, nemaju ni provjere znanja ni brojčane već samo opisne ocjene. Učenici slušaju sljedeće predmete: Norveški jezik, Matematiku, strani jezik, Tjelesni i zdravstveni odgoj, Estetiku, Ekonomiju doma, Društvene znanosti, Prirodne znanosti, Filozofiju, Etiku religija, Socijalne znanosti. Sva djeca imaju pravo na besplatno obrazovanje koje uključuje udžbenike i školski pribor, korištenje javnoga prijevoza do škole, izlete i ekskurzije (Članak 2.). Svi učenici koji su završili osnovno obrazovanje imaju pravo na trogodišnje srednje obrazovanje koje nije obvezno, a to pravo traje sve do učenikove 24. godine života. Srednje je obrazovanje također besplatno, a učenici mogu odabrati između općega programa, sličnoga gimnazijskomu programu u Hrvatskoj, a koji traje tri godine, i strukovnih programa, koji također traju tri godine, od čega učenici dvije provode u školi, a treću godinu na izvanškolskoj praksi (Članak 3.). Osnovno i srednje obrazovanje vode se istim načelima – pravom učenika na povoljno fizičko i psihosocijalno školsko okruženje, nultom tolerancijom na nasilje i diskriminaciju i pravom učenika na točne i pravovremene informacije (Članak 9A).

*Kurikul za osnovno i srednje obrazovanje*²⁵ (2017) iznosi središnje vrijednosti sustava obrazovanja i osposobljavanja i principe obrazovanja i razvoja. Kurikul je namijenjen učiteljima, profesorima, asistentima, školskoj upravi i ostalim profesionalcima koji sudjeluju u odgoju i obrazovanju. U njemu se naglašava da je zadatak škole obrazovanje i cjeloviti razvoj učenika koji trebaju biti međusobno isprepleteni. Osnovno je i srednje obrazovanje, prema kurikulu, važan dio cjeloživotnoga procesa učenja koji si kao cilj postavlja razvoj samostalnosti, odgovornosti i suosjećanja kod učenika. *Norveški kurikul za osnovno i srednje obrazovanje* također naglašava važnost socijalnoga razvoja kod učenika, važnost razvoja empatije, timskoga duha i suradnje među učenicima. Također naglašava da je u osnovnome i srednjem obrazovanju to podjednako važno kao i savladavanje predviđenoga gradiva i vještina. Kurikul definira pet osnovnih vještina koje učenik razvija tijekom cijeloga obrazovanja. To su čitanje, pisanje, matematička pismenost, govorničke vještine i informatička pismenost. Te su vještine dio svih predmeta koji se poučavaju u školama, a svaki predmet ima drugačiju ulogu u razvoju pojedine vještine. Škola učenika mora naučiti učenju. Učenici moraju razumjeti proces učenja i moći samostalno usvajati nova znanja i vještine.

25 Overordnet del (Kurikul za osnovno i srednje obrazovanje) (1. 9. 2017.), <https://www.udir.no/1k20/overordnet-del/om-overordnet-del/?lang=eng> (24. 6. 2021.).

2.4. ZNAČAJKE UMJETNIČKOGA OBRAZOVANAJ U KRALJEVINI NORVEŠKOJ

Umjetničko obrazovanje u Kraljevini Norveškoj regulirano je već spomenutim *Zakonom o osnovnome i srednjem obrazovanju* čiji Članak 13-6 propisuje da svaka općina²⁶ treba omogućiti izvanškolsko umjetničko obrazovanje i druge kulturne aktivnosti za djecu i mladež. Kurikule i nastavne planove i programe propisuje *Norveški savjet za glazbene i umjetničke škole*²⁷ (*Norsk kulturskoleråd*) koji djeluje od 1973. godine, a bavi se održavanjem i poboljšanjem sustava umjetničkoga obrazovanja u Norveškoj. Jedno je od vodećih načela kojim se *Savjet* vodi *Umjetničko školovanje za sve (Kulturskole for alle)*. Žele uključiti što veći broj djece i mladih u glazbeni i umjetnički život zajednice i omogućiti većemu broju djece što kvalitetniju umjetničku izobrazbu, sukladno sposobnostima. Upravo je na to stavljen fokus pri izradi *Kurikula za glazbene i umjetničke škole*²⁸ (*Rammeplan for kulturskolen*) koji je stupio na snagu 2016. godine. *Kurikul za glazbene i umjetničke škole* ujedno je i najvažniji dokument koji regulira norveški sustav umjetničkoga obrazovanja, propisuje nacionalne standarde i osigurava kvalitetu umjetničkih programa. Umjetničke škole trebaju biti fleksibilne i rasporedom se prilagoditi što većemu broju učenika i učitelja. Također, kurikul potiče suradnju umjetničkih škola s drugim ustanovama, kao i unutarnju suradnju pojedinih odjela umjetničkih škola.

Zadatak je umjetničkih škola razviti umjetničke i kulturne kompetencije učenika, njegujući kreativnost, kritičko promišljanje, kulturne i socijalne vještine koje su važne za osobni rast i razvoj svakoga pojedinca. Umjetničke škole nude umjetničko obrazovanje širega spektra od onoga predviđenoga osnovnim i srednjim općim obrazovanjem. Nekim učenicima umjetničke škole nude nove perspektive i potiču interes prema umjetnosti, dok nekima umjetničke škole služe kao temelj za daljnje školovanje na području umjetnosti, ovisno o programu na koji se učenik odluči²⁹. Umjetničke škole imaju i važnu ulogu u društvu: doprinose zajednici i suradnji s obrazovnim, kulturnim i zdravstvenim sektorom. Svaka umjetnička škola njeguje humanističke i socijalne vrijednosti zajedništva, slobode izražavanja

²⁶ *Kommune* (nor.); Kraljevina Norveška administrativno je podijeljena na županije (*fylke*, nor.) i općine, kojih ima 356, <https://www.ks.no/fagomrader/demokrati-og-styring/kommunereform/noen-fakta-om-nye-kommuner-fra-2020/> (25. 6. 2021.).

²⁷ *Norsk kulturskoleråd* (Norveški savjet za glazbene i umjetničke škole), <https://www.kulturskoleradet.no/> (25. 6. 2021.).

²⁸ *Rammeplan for kulturskolen* (Kurikul za glazbene i umjetničke škole) (2016), <https://www.kulturskoleradet.no/rammeplanseksjonen> (25. 6. 2021.).

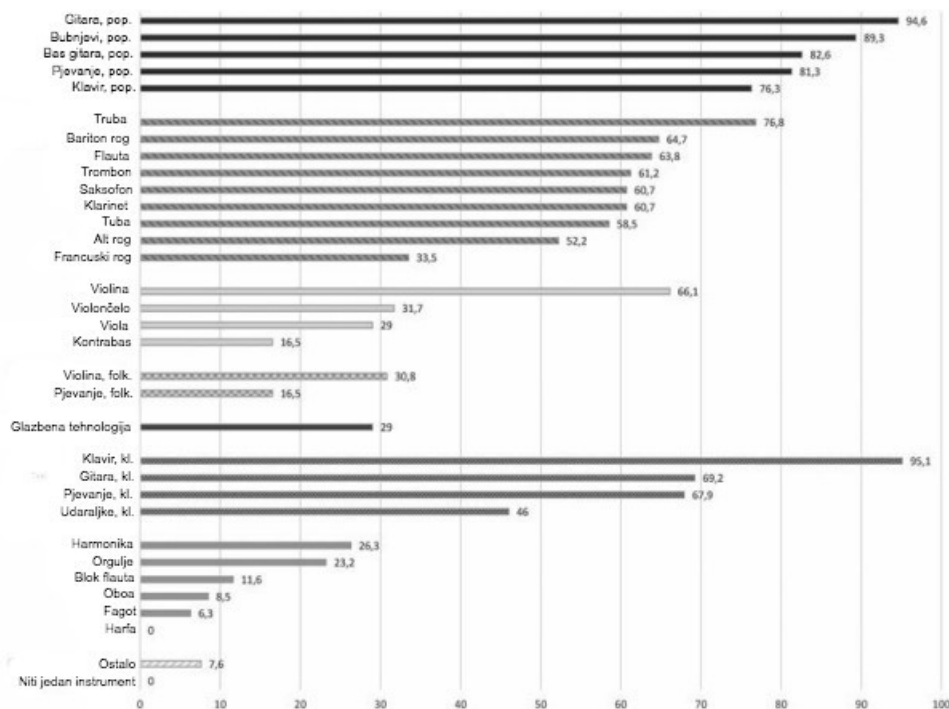
²⁹ Različiti su programi predstavljeni u nastavku ovoga rada.

i demokracije. Svrha je umjetničkih škola naučiti učenike učiti, doživljavati, stvarati i komunicirati pomoću umjetničkoga izraza.

Umjetničke škole u Kraljevini Norveškoj poučavaju djecu glazbi, plesu, kazalištu, likovnim umjetnostima i kreativnomu pisanju. Svaka od tih disciplina pobliže je određena *Kurikulom* i svaka ima tri programa: program širine, osnovni program i program dubine (*breddeprogrammet*, *kjerneprogrammet* i *fordypningsprogrammet*). Svaki od tih programa drugačije je koncipiran i ima drugačije ciljeve, što ćemo pobliže objasniti u nastavku rada na konkretnome primjeru glazbenih škola. Ovisno o programu nastava se u umjetničkim školama organizira individualno i grupno. Svaka umjetnička škola ima pravo odabrati koje će programe poučavati, a svaki je učitelj zadužen za svoj predmet osmisliti i nastavni plan i program u skladu s *Kurikulom za glazbene i umjetničke škole*.

Glazbene škole u Kraljevini Norveškoj nude poduku iz gudaćih instrumenata, limenih i drvenih puhaćih instrumenata, instrumenata s tipkama, trzaćih instrumenata, glasa, tradicionalne (folklorne) glazbe i *rock*-instrumenata. Norveške glazbene škole zauzimaju perspektivu da svako dijete ima potencijal za pjevanje i sviranje, samo ga treba razviti. To se postiže stvaranjem, slušanjem, izvođenjem, komunikacijom i evaluacijom. Svaka glazbena škola, neovisno o programu koji izvodi, kao ciljeve navodi da bi učenik trebao unaprijediti vještinu sviranja instrumenta, iskusiti radost izvođenja, postati samostalni izvođač koji će vještinu sviranja (ili pjevanja) njegovati kroz cijeli život, razviti bliski odnos s glazbom, unaprijediti komunikacijske vještine i naučiti doprinositi zajednici. *Kurikul* ne određuje striktno koja će se vrsta glazbe poučavati u glazbenim školama, već ta odluka ostaje na svakoj školi zasebno. Istraživanje A. Jordhus-Lier i suradnika (2021) provedeno na uzorku od 58,4 % norveških glazbenih škola pokazalo je da se podjednako poučava umjetnička glazba (94,2 % škola) i popularna glazba (99,1 % škola). Norveška folklorna glazba poučava se u 39,3 % škola. Istraživanje je također pokazalo da svi instrumenti nisu jednako zastupljeni (*Graf 1.*): dok se popularna gitara, bubnjevi i klasični glasovir poučavaju u gotovo svim školama u kojima je provedeno istraživanje, harfa, fagot i oboa skoro se uopće ne poučavaju. Istraživanje je pokazalo da se umjetnička glazba češće nudi u većim općinama, dok se folklorna glazba češće nudi u manjim sredinama. Autori su istraživanjem pokazali da unatoč izuzetno dobroj rasprostranjenosti umjetničkih i glazbenih škola u Norveškoj učenici nemaju

pristup učenju svih instrumenata i svih žanrova već to uvelike ovisi o lokaciji na kojoj se nalaze.

Graf 1. Instrumenti koje nude glazbene škole u Norveškoj u postotcima zastupljenosti, preuzeto s: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14613808.2020.1866518> (28. 6. 2021.); prijevod na hrvatski jezik priredila je autorica ovoga rada.

Glazba se može učiti i poučavati na mnoge načine, a norveški kurikulum te mogućnosti prikazuje kroz *kotač učenja* (Slika 1.). Kotač učenja slikovit je prikaz mnoštva mogućnosti i potencijala glazbe kao sredstva izražavanja. Vanjski krug kotača sačinjavaju već spomenute radnje (stvaranje, slušanje, izvođenje, komunikacija i evaluacija) koje su okosnica nastave glazbe. Sljedeći, srednji krug nudi aktivnosti kojima glazbu možemo približiti učenicima. Okretanjem vanjskoga kruga možemo doći do novih, manje uobičajenih kombinacija radnja i aktivnosti. Treći, najuži krug predstavlja najosnovnije vrijednosti koje se razvijaju i njeguju kroz učenje glazbe. Kotač učenja sagledava se u kulturnome kontekstu koji se odnosi na različite kulture, norme i tradicije koje se povezuju s tim kulturama te u situacijskome kontekstu koji se odnosi na trenutačno stanje učenika, odnos učenika s grupom i publiku. Svi

ti čimbenici mijenjanju oblik komunikacije i aktivnosti, kao i način na koji će učenici reagirati na njih

Slika 1. Kotač učenja (*The subject learning wheel*),

preuzeto s: <https://www.kulturskoleradet.no/rammeplanseksjonen> (28. 6. 2021.); prijevod na hrvatski jezik priredila je autorica ovoga rada.

Program širine namijenjen je razvoju kreativnosti, umjetničkih i kulturnih kompetencija kroz rad u grupi. Cilj je programa širine uključiti što veći broj učenika u glazbene programe, neovisno o prethodnome znanju i sposobnostima. Program širine zasniva se na poboljšanju kvalitete života, osjećaja vrijednosti, svrhovitosti i pripadnosti zajednici. Od učitelja se očekuje da potiče okruženje pogodno za učenje, a koje se temelji na suradnji, doživljavanju i stvaranju. Učitelj treba biti otvoren za suradnju i nova iskustva. Učenik će pohađanjem programa širine aktivno sudjelovati u ansamblima i glazbenoj zajednici, savladat će osnove

sviranja ili pjevanja, a učiti će istraživanjem, eksperimentiranjem i sviranjem. Učenik je nakon sudjelovanja u programu širine upoznat s osnovnim glazbenim pojmovima i konceptima i ima iskustva u izvođenju pred publikom. Učenik pohađajući program širine aktivno sudjeluje u kulturnome životu zajednice i doprinosi stvaranju osjećaja pripadnosti lokalnomu identitetu.

Osnovni program sačinjava okosnicu svih umjetničkih škola, pa tako i glazbene škole, a namijenjen je razvoju umjetničkih vještina, kreativnosti i interpersonalnih vještina. Namijenjen je onima koji se žele dugoročno posvetiti glazbi, koji žele napredovati i sustavno učiti glazbu. Nastava se u osnovnome programu odvija individualno i grupno, a program traje nekoliko godina i podijeljen je na četiri razine. Brzina napretka kroz razine nije jasno definirana već ovisi o učeniku, njegovim sposobnostima i vremenu koje ulaže u glazbu, ali generalno se smatra da bi učenik na jednoj razini trebao provesti minimalno jednu, a maksimalno četiri školske godine. Svi učenici, neovisno o razini na kojoj se nalaze, stalno unapređuju vještine vježbanja, nastupanja, slušanja, čitanja i stvaranja glazbe. Učenik treba biti sposoban isplanirati vlastito vježbanje, slušati se, biti samokritičan i dati si povratnu informaciju. Učenik se uči nositi sa stresom koji donosi javni nastup, koncentrirati se i dati najbolje od sebe, bilo solistički ili u ansamblu. Od učenika se na prvoj, početnoj razini očekuje da oponaša ono što čuje, svira ili pjeva melodije „po sluhu”, procjenjuje vlastitu izvedbu, čita notni tekst, sklada dovršavanjem postojeće melodije, redovito vježba i nastupa na raznim priredbama. Od učenika na drugoj razini očekuje se da usvaja aktivno slušanje, improvizira, čita jednostavna glazbena djela *prima vista*, primjenjuje znanja iz glazbene teorije prilikom vježbanja novih djela, sklada melodije za svoj instrument, sustavno vježba, nastupa na raznim priredbama. Od učenika na trećoj, iskusnoj razini očekuje se da improvizira na temelju različitih tehnika i tradicija improvizacije, sluša i analizira glazbe različitih stilova i oblika, čita grafičku notaciju i ostale vrste notacije, snima glazbu i izrađuje glazbene videouratke, planira koncertne programe i izvodi ih, razumije osnove anatomije i pogrešne napetosti pri sviranju ili pjevanju koje mogu dovesti do ozljede, primjenjuje snimanje kao metodu vježbanja, izvodi i interpretira širok spektar repertoara, izražava se nastupanjem. Na četvrtoj se, naprednoj razini od učenika očekuje da transponira melodije, slušno analizira glazbene oblike i sadržaje, uvježbava i izvodi glazbu, analizira i opisuje glazbu koristeći se glazbenim pojmovima, improvizira na različite načine, sklada i aranžira glazbu različitih stilova, priprema dugoročne planove vježbanja i provodi ih, izvodi solističke koncerte.

Program dubine jedini je program koji se upisuje uspješnim polaganjem audicije i prijemnoga ispita. Namijenjen je razvoju kreativnosti, umjetničkih i kulturnih kompetencija i vještina, samostalnosti i interpersonalnih vještina. Nastava se u programu dubine odvija individualno i grupno, a namijenjena je učenicima koji pokazuju iznimno zanimanje za glazbu i koji imaju iznadprosječne sposobnosti. Od učitelja se očekuje da potiče samostalnost, disciplinu i strukturu pri učenju i vježbanju, da učeniku daje inspiraciju i nove ideje, da potiče učenikov osobni i umjetnički razvoj i ističe važnost bliske suradnje između učenika, roditelja ili staratelja, umjetničke škole i učitelja. Od učenika se u programu dubine očekuje da dostigne visoku razinu tehničke spretnosti na instrumentu, da razvije sposobnost slušanja glazbe, da povezuje teoriju i praksu pri muziciranju, da savlada bitna načela skladanja, da bude dobar uzor drugim učenicima i dostigne razinu dostatnu za upis na muzičku akademiju. Program dubine bi, osim pojačane nastave instrumenta, trebao nuditi i dovoljno prilika za nastup u ansamblu, učenje teorije i *solfeggia*. Vrijeme i resursi također se moraju dodijeliti korepeticiji, organizaciji koncerata, promoviranju glazbe i informiranju publike.

Kurikul naglašava da je sviranje ili pjevanje u ansamblu vrlo važno u svakome stadiju muzičkoga razvoja. Veliki ansambli u kojima sudjeluju učenici različitih vještina i sposobnosti pružaju važna iskustva koja doprinose integraciji učenika, razvoju odnosa i povezivanju. Izvođenje glazbe okosnica je cjelokupnoga učenja glazbe, zbog čega učenici nastupaju već od prve godine umjetničkoga obrazovanja. Učitelji bi posebnu pažnju trebali posvetiti odabiru materijala i glazbenih djela. Djela bi trebala potaknuti učenikove emocije, biti pogodna za poboljšanje tehnike i umjetničkih kvaliteta izvođača, imati strukturu i progresiju koja je primjerena razini na kojoj se učenik nalazi. Također, učitelj bi često trebao birati djela koja su pogodna za sviranje u ansamblu. Učitelji u umjetničkim školama trebaju biti izvođači, organizatori, menadžeri, koordinatori, izvori inspiracije, nositelji kulture i kolege. Rad u umjetničkim školama iziskuje cijeli niz kompetencija, od umjetničkih i izvođačkih, preko didaktičkih, pa do organizacijskih kompetencija. *Kurikul* nalaže da se učiteljima treba omogućiti nastavak umjetničke karijere jer kao aktivni izvođači pružaju dobar primjer učenicima. Učitelji moraju biti vješti u planiranju i izvršavanju nastavnoga plana. Moraju znati jasno odrediti nastavne ciljeve i zadaće. U poučavanju glazbe mogu se koristiti razne metode. *Kurikul* navodi da bi se pri poučavanju glazbe trebalo davati usmene upute, koristiti metodu imitacije, svirati u ansamblu, služiti se istraživačkim metodama, metodama za razvoj

kreativnosti i aktivnoga slušanja glazbe, prisustvovati stručnim usavršavanjima, uključivati učenike u pripreme koncerata, poticati učeničku suradnju, rad na projektima i korištenje tehnologije. Da bi napredovao, svaki učenik treba dobiti povratnu informaciju o svojem radu i napretku. *Kurikul* nalaže da je važno učenika upoznati s ciljevima koje bi trebao ostvariti, da je bitno često raspravljati s učenicima, čuti njihovo mišljenje, ali i dati svoje mišljenje. Također, učenici se moraju međusobno često slušati i procjenjivati svoj rad, kao i rad svojih kolega.

2.5. USPOREDBA HRVATSKOGA I NORVEŠKOG SUSTAVA UMJETNIČKOGA OBRAZOVANJA

Glazba i glazbena nastava važan su dio kvalitetnoga, skladnoga i cjelovitog razvoja pojedinca, što je prepoznato i u hrvatskome i u norveškome obrazovnom sustavu. Glazbenim odgojem i obrazovanjem utječe se na usvajanje znanja, razvoj umijeća i navika, ali i na izgrađivanje i oblikovanje osobnosti i karaktera, pogleda na svijet, osjećaja i voljnoga života učenika. Funkciju glazbene nastave možemo sagledati i kroz mogućnost da učenik shvati i oblikuje odnos prema svijetu te aktivno i produktivno sudjeluje u umjetnosti i kulturi tako da se glazbom osobno bavi, bilo profesionalno ili amaterski, ili doprinosi kao koncertna publika i posjetitelj raznovrsnih umjetničkih događanja (Vidulin, 2020). Republika Hrvatska i Kraljevina Norveška u sustavima umjetničkoga obrazovanja svakako imaju sličnosti, ali i razlika, i bilo bi teško zaključiti koji je sustav bolji. Usporedbom i analizom zaključit ćemo u kojim je pojedinostima koji sustav na koji način organiziran i što bi mogao usvojiti od onoga drugoga.

Umjetničko obrazovanje u Republici Hrvatskoj regulirano je *Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* (2020), *Zakonom o umjetničkom obrazovanju* (2011), *Nacionalnim kurikulumom za umjetničko obrazovanje* (2017), *Nastavnim planovima i programima za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole* (2006), *Nastavnim planom i programom za srednju glazbenu školu* (2008) te predmetnim i školskim kurikulumima. Za osiguranje uvjeta i provođenje umjetničkoga obrazovanja zaduženo je Ministarstvo znanosti i obrazovanja³⁰, dok se unapređenjem i poboljšanjem stručnoga znanja i kvalitete nastave bavi i Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga³¹. Glazbeno obrazovanje organizirano je u trima ciklusima: osnovna glazbena škola u trajanju od šest godina, koja priprema učenike za upis u srednju glazbenu školu, zatim srednja glazbena škola u trajanju od četiri godine te pripremni razredi. Srednja glazbena škola može biti jedina srednja škola koju učenik pohađa pa se tad u njoj izučavaju i općeobrazovni predmeti, a može se pohađati i uz drugu srednju školu po učenikovu izboru. Pripremne razrede može upisati učenik koji nije pohađao osnovnu glazbenu školu, ali želi pohađati srednju glazbenu školu. Tijekom dvogodišnjega pripremnog programa učenik stječe znanja i vještine potrebne za upis u srednju glazbenu školu.

30 Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, <https://mzo.gov.hr/> (1. 7. 2021.).

31 Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga (HDGPP), <https://www.hdgpp.hr/> (1. 7. 2021.).

Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje navodi da se radi optimalnoga razvoja učenika trajanje jednoga odgojno-obrazovnog ciklusa može produljiti ili skratiti za jednu godinu, što je mogućnost koja se u praksi ne provodi često.

Umjetničko obrazovanje u Kraljevini Norveškoj regulirano je *Zakonom o osnovnome i srednjem obrazovanju* (1998) i *Kurikulom za glazbene i umjetničke škole* (2016). Za osmišljavanje i provođenje umjetničkih programa odgovoran je Norveški savjet za glazbene i umjetničke škole (*Norsk kulturskoleråd*) koji blisko surađuje s Norveškom upravom za obrazovanje i stručno osposobljavanje (*Utdanningsdirektoratet*), usmjerenom k provedbi svih vrsta obrazovanja, te Norveškom agencijom za osiguranje kvalitete u obrazovanju (*Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen*). Glazbeno obrazovanje podijeljeno je u tri programa: program širine, osnovni program i program dubine. Nije određeno u kojoj dobi učenici mogu upisati neki od tih programa niti je striktno određeno koliko ti programi traju. Osnovni program sačinjava okosnicu glazbenoga obrazovanja i pohađa ga najveći broj učenika, a podijeljen je na četiri razine trajanja od jedne do četiri godine, ovisno o sposobnostima i napretku učenika.

Glazbene škole u Republici Hrvatskoj nastavu izvode u skladu s propisanim nastavnim planovima za svaki pojedini predmet. Nastavni planovi određuju kako će rad biti organiziran, koje predmete treba nuditi svaka glazbena škola, kako se izvodi nastava, koliko traje nastavni sat, koliko sati godišnje učenik mora odslušati i koje se gradivo obrađuje na svakome pojedinom predmetu. Tako, primjerice, *Nastavni plan i program za osnovne glazbene škole* propisuje da učenici u prvome razredu glazbene škole slušaju nastavu temeljnoga predmeta struke (instrumenta) dva puta po 30 minuta tjedno i nastavu *solfeggia* dva puta po 45 minuta tjedno. Nastavni plan propisuje da učenici prvoga razreda glazbene škole na nastavi *solfeggia* trebaju na području ljestvica obraditi C, G i F-dur, upoznati strukturu ljestvica, označiti tetrakorde, razlikovati cijeli stepen i polustepen u ljestvici, upoznati glavne stupnjeve i vođicu i pjevajući ljestvice razvijati zvukovnu predodžbu o durskome tonalitetu te odnosima među tonovima. To je samo jedno od deset područja koje nastavni plan i program navodi za prvi razred *solfeggia*, uz glazbenu pismenost, oznake i znakove, mjeru, intervale, melodiju, ritam, diktat, stvaralački rad i slušanje glazbe. Možemo zaključiti da *Nastavni plan i program za osnovne glazbene škole* vrlo detaljno propisuje predviđeno gradivo i načine obrade.

Glazbene škole u Kraljevini Norveškoj ne djeluju prema nastavnome planu koji je propisan na razini države već svaki učitelj piše vlastiti nastavni plan u skladu s kurikulumom, a

kurikul propisuje kompetencije koje učenik treba steći završetkom određenoga programa. Tako, primjerice, kurikul propisuje da se od učenika na prvoj razini osnovnoga programa očekuje da oponaša ono što čuje, svira ili pjeva melodije „po sluhu”, procjenjuje vlastitu izvedbu, čita notni tekst, sklada dovršavanjem postojeće melodije, redovito vježba i nastupa na raznim priredbama. Također, svaka glazbena škola u Norveškoj nudi različite predmete. Nitko ne propisuje da se, primjerice, u svim glazbenim školama treba poučavati klasični klavir koji se u poučava u svim glazbenim školama u Republici Hrvatskoj. Jedino što je obvezno propisano kurikulumom pohađanje je nastave ansambla za koju norveški kurikulum više puta naglašava koliko je korisna i nezaobilazna u glazbenoj izobrazbi pojedinca. Sloboda izbora predmeta poučavanja ne odnosi se samo na klasične instrumente koje svatko ima na umu pri spomenu glazbene škole već i na druge žanrove. Kurikul ne propisuje da glazbena škola treba nužno poučavati učenike klasičnoj glazbi, već ih može poučavati i popularnoj ili *jazz*-glazbi. S jedne strane, mogli bismo utvrditi da tolika razina slobode u poučavanju svakako dozvoljava veću individualizaciju i prilagodbu programa svakomu učeniku ili razredu zasebno, ali također primjećujemo da nema formalne zaokružene strukture. Kad netko u Republici Hrvatskoj kaže da je završio osnovnu glazbenu školu, otprilike znamo s kojim znanjima i vještinama raspolaže. Kad netko u Kraljevini Norveškoj kaže da je završio osnovni program u glazbenoj školi, možemo li sa sigurnošću utvrditi da je dosegao neku određenu razinu, ili to također ovisi o samome učitelju i njegovim preferencijama? Zakonsko određenje umjetničkoga obrazovanja u Kraljevini Norveškoj daje naslutiti da ne postoji precizno određenje vještina ili znanja koje bi učenik trebao posjedovati u određenome trenutku umjetničkoga obrazovanja. U hrvatskim glazbenim školama ne poučava se popularna glazba. U posljednjih se nekoliko godina često vodi rasprava o dobrobiti popularne glazbe i potrebi za poučavanjem popularne glazbe u glazbenim školama. Christophersen (2017) ukazuje na određenu problematiku poučavanja popularne glazbe u norveškim glazbenim školama. Ističe da je u Norveškoj popularna glazba dio programa glazbenih škola od 70-ih godina prošloga stoljeća, a da se to često opravdava namjerom da se u programe uključi glazba koja je učenicima bliska (Green, 2006). Christophersen smatra da bi se, ako će se nastaviti poučavati popularnoj glazbi, trebao promijeniti sustav visokoga školstva jer učitelji glazbe nisu adekvatno pripremljeni za poučavanje te vrste glazbe. Također smatra da bi se cjelokupni sustav poučavanja glazbe (koji je takav i u Hrvatskoj) trebao mijenjati. Smatra da je sustav

previše fragmentiran i da bi trebalo trenutačno postojeće predmete i kolegije zamijeniti onima koji će bolje povezati teoriju i praksu. Upravo je to jedan od problema koji sigurno doprinose sustavnomu izostanku popularne glazbe u hrvatskim školama – nedostatak kompetentnoga kadra u području pop-glazbe. Studenti na akademijama nemaju kolegije koji se dotiču popularne glazbe jer je teško pronaći odgovarajućega stručnjaka, a tako se krug zatvara jer učitelji tijekom školovanja ne dobivaju potrebna znanja i vještine da bi poučavali popularnu glazbu. *Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje* Republike Hrvatske kao ulogu učitelja navodi da osmišljenim postupcima pomaže i olakšava proces učenja, osluškajući zahtjeve individualnoga pristupa, da usmjerava, problematizira te zajedno s učenikom traži najbolje rješenje. Učitelj je učenicima potencijalni uzor i model ponašanja, čega treba biti svjestan. Upravo zbog toga norveški *Kurikul za glazbene i umjetničke škole* navodi da je jako važno da učitelj ima umjetničke kompetencije i nastavi se aktivno baviti umjetnošću i nastupati paralelno s pedagoškim radom u glazbenoj školi. Bitno je da učenik na njegovu primjeru vidi kako se može razvijati umjetnička karijera. Osim umjetničkih, norveški kurikulum navodi da učitelj treba imati i didaktičke i metodičke kompetencije, biti vješt komunikator i vođa, kao i da učenika treba naučiti da kritički procjenjuje svoj i tuđi rad.

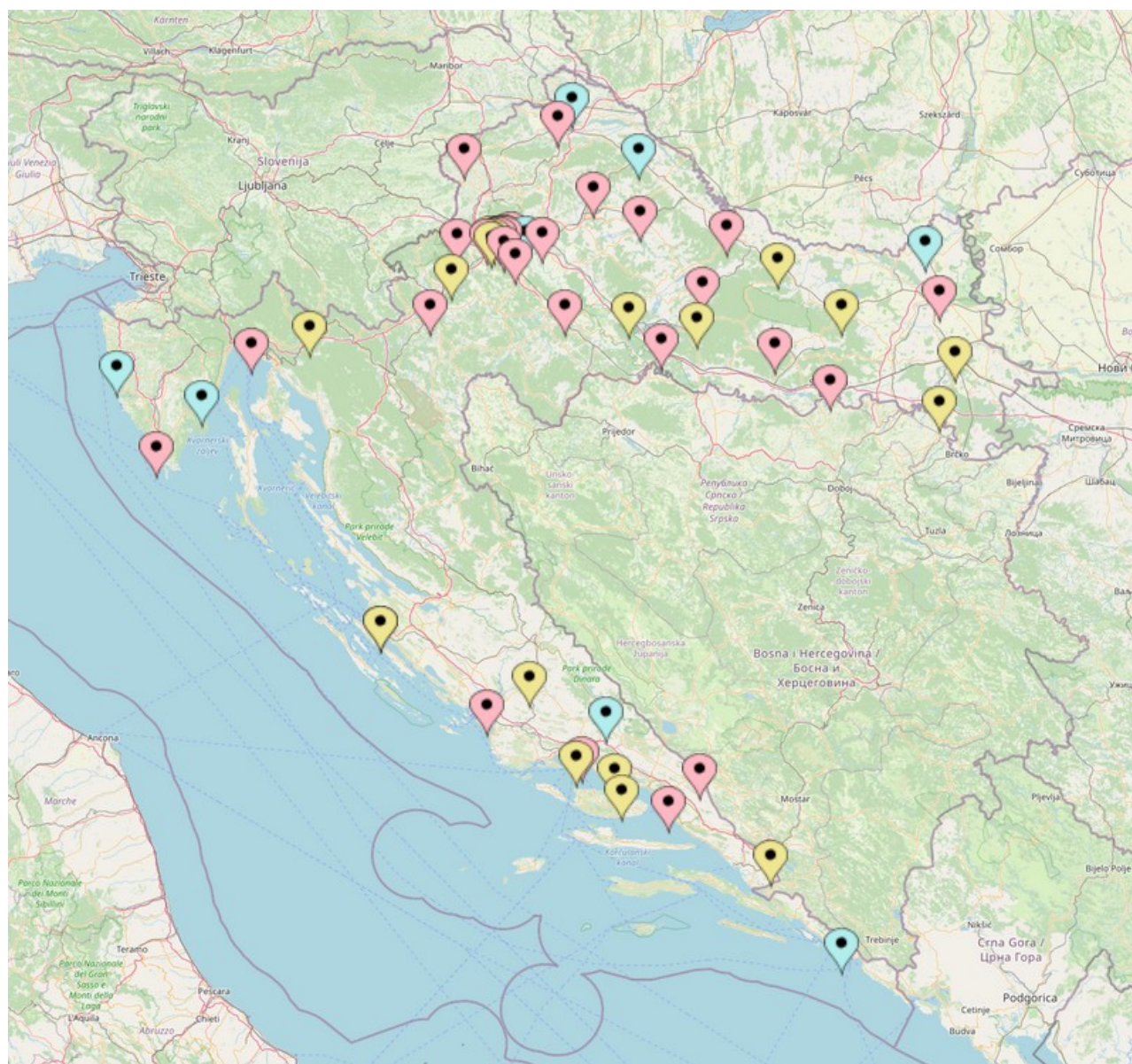
Na samome početku rada ukazali smo na dobrobiti učenja glazbe na cjelokupni razvoj učenika. Već spomenut statistički podatak ukazuje na sljedeće: u Republici Hrvatskoj u 2020. godini osnovnu je školu pohađalo 314 148 učenika, a osnovnu glazbenu školu 18 145 učenika, dakle, 5,7 % učenika³². Srednju je školu pohađalo 146 277 učenika, od kojih je 2 056 pohađalo srednju glazbenu školu, dakle, svega 1,4 % učenika³³. Sveukupno je općeobrazovnu školu pohađalo 460 425 učenika, od kojih je samo 4,3 % ili 20 201 učenik pohađao glazbenu školu. U Kraljevini Norveškoj u istoj je godini osnovnu školu pohađalo 635 497 učenika, a srednju školu 198 336 učenika, ukupno 833 833 učenika. Od tih je učenika 95 014 pohađalo glazbenu školu, što iznosi 11,4 %³⁴, dakle, postotak je gotovo tri puta veći nego u Republici Hrvatskoj. Odgovor na pitanje zašto je tako zasigurno možemo djelomično tražiti u broju glazbenih škola u Hrvatskoj te u ovdašnjoj dostupnosti glazbenih i umjetničkih škola

32 Državni zavod za statistiku: Osnovne škole 2019./2020.,
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-01-02_01_2020.htm (1. 7. 2021.).

33 Državni zavod za statistiku: Srednje škole 2019./2020.,
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-01-03_01_2020.htm (1. 7. 2021.).

34 Statistisk sentralbyrå,
<https://www.ssb.no/> (1. 7. 2021.).

koji nisu ravnomjerni u cijeloj državi (*Slika 2.*), dostupnome kadru i sličnim podacima. Valja ponoviti podatak da je u Kraljevini Norveškoj svaka općina obvezna imati umjetničku školu, dok na *Slici 2.* možemo primijetiti da dostupnost glazbenih škola u Republici Hrvatskoj varira ovisno o području. Dok sjeverni dio Hrvatske ima vrlo dobru dostupnost glazbenih i umjetničkih škola, ta se dostupnost uz more prorjeđuje, a Lika i Dalmatinska zagora gotovo pa i nemaju umjetničkih škola.

Slika 2. Umjetničke i glazbene škole u Republici Hrvatskoj³⁵. Kartu je izradila autorica ovoga rada; podatci su preuzeti s: <http://mzos.hr/dbApp/pregled.aspx?offset=0&appName=UMJ> (24. 3. 2021.).

Dio odgovora zasigurno možemo pronaći i u nedostatku diferencijacije programa u hrvatskim glazbenim školama. Zanimljivo je istaknuti da u *Nacionalnome kurikulumu za umjetničko obrazovanje* stoji sljedeće: „Uvažavajući različite predispozicije za sposobnosti djece i mladih osoba, umjetničke škole mogu ponuditi izbor diferenciranih umjetničkih programa:

35 Plavom su bojom označene umjetničke škole u Republici Hrvatskoj. Žutom su bojom označene glazbene škole koje nude samo program osnovne glazbene škole, a ružičastom bojom glazbene škole koje nude program osnovne i srednje glazbene škole.

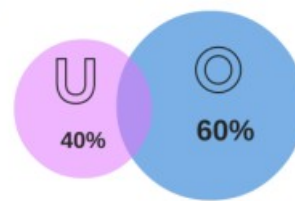
- a) za profesionalni razvoj, koji će mladu osobu osposobiti za nastavak umjetničkoga obrazovanja na visokoškolskoj razini
- b) za kvalifikaciju u odgojno-obrazovnome sektoru Umjetnost, a u skladu s *Hrvatskim kvalifikacijskim okvirom*
- c) za osobni razvoj, koji će sustavno podizati razinu umjetničkoga senzibiliteta svakog djeteta i mlade osobe na području umjetničkoga izraza te doživljaja razumijevanja i vrednovanja umjetnosti, neovisno o užoj struci kojom će se kasnije baviti.”

Radna skupina koja je radila na *Nacionalnome kurikulumu za umjetničko obrazovanje* zasigurno je prepoznala važnost diferencijacije programa pa je navedeni citat uvrstila u prijedlog kurikula. Taj je predloženi kurikulum prihvaćen, međutim, još ne možemo vidjeti te razlike u praksi niti se čini da će one u skoroj budućnosti biti vidljive. Načelo kojim se vode i hrvatski i norveški kurikuli glasi: *jednaka mogućnost umjetničkoga obrazovanja za sve*, tj. slijede pravo djeteta na umjetnost i kulturu propisano *Konvencijom o pravima djeteta*. Norveška ima diferencirani program koji smo ranije predstavili. Svaka umjetnička i glazbena škola ima tri različita programa: program širine koji je namijenjen svima, a koji bi odgovarao varijanti c) iz gornjega citata iz *Nacionalnoga kurikuluma*; osnovni program, koji čini okosnicu umjetničke i glazbene škole i odgovara najvećemu broju učenika; i program dubine, koji je namijenjen profesionalnomu razvoju i osposobljavanju učenika za nastavak umjetničkoga obrazovanja na višoj ili visokoškolskoj razini. Od već maloga postotka učenika koji upisuju glazbene škole u Hrvatskoj samo dio te iste škole i završava. Velik broj učenika svake godine odustaje od glazbene škole zbog preteških zahtjeva, dok za one koji pokazuju interes i iznadprosječne sposobnosti ne postoji zaseban program, a postojeći je prilagođen većini učenika. Smatramo da bi se u Republici Hrvatskoj trebala povećati dostupnost umjetničkih i glazbenih škola i da bi se svakako moralo poraditi na diferencijaciji programa da bi se što većemu broju učenika, neovisno o njihovim sposobnostima, omogućilo učenje glazbe i razvoj glazbenih vještina. *Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje* navodi da bi se diferencijacija programa trebala omogućiti i u srednjim glazbenim školama. Predviđa provođenje dvaju programa: umjetničkoga obrazovanja sa širom umjetničkom jezgrom (*Slika 3.*), namijenjenoga učenicima koji žele upisati umjetnički studij ili steći kvalifikaciju određenu standardom zanimanja prema *Hrvatskome kvalifikacijskom okviru*, te umjetničkoga

obrazovanja s užom umjetničkom jezgrom (Slika 4.), namijenjenoga učenicima koji žele steći šire opće obrazovanje i nakon završetka srednje umjetničke škole zadovoljiti kriterije upisa na različite studije.

Slika 3. Umjetničko obrazovanje sa širom umjetničkom jezgrom

Slika 4. Umjetničko obrazovanje s užom umjetničkom jezgrom

(Slike 3. i 4. preuzete su iz Nacionalnoga kurikulumu za umjetničko obrazovanje.)

Važno je istaknuti jednu od vodećih razlika između hrvatskoga i norveškog sustava, a koja je povezana sa srednjim glazbenim obrazovanjem. Naime, i u Republici Hrvatskoj i u Kraljevini Norveškoj osnovna glazbena škola, odnosno pohađanje jednoga od triju norveških programa u glazbenoj školi, smatraju se izvanškolskim aktivnostima. Učenici u Republici Hrvatskoj nakon završetka osnovne glazbene škole ili pripremnih programa glazbene škole mogu upisati srednju glazbenu školu koja ima status redovne srednje škole poput bilo koje gimnazije ili strukovne škole. U Norveškoj učenici kontinuirano pohađaju programe glazbene škole (program širine, osnovni program ili program dubine), ali uvijek kao izvanškolsku aktivnost. Srednja glazbena škola kakvu poznajemo u Hrvatskoj ondje ne postoji. U srednjim općeobrazovnim školama u Norveškoj (*videregående skole*) postoji modul pod nazivom *Musikk, dans og drama (Glazba, ples i drama)* u kojemu je 140 sati nastave godišnje posvećeno navedenim granama umjetnosti. Međutim, taj program ne možemo uspoređivati s hrvatskim srednjim glazbenim školama. Kao ciljeve glazbenoga dijela navedenoga programa³⁶ UDIR navodi sljedeće:

- savladati osnovne tehnike disanje i vježbe upjevanja;
- istražiti i primijeniti osnovne principe stvaranja tona u zbornome pjevanju;
- savladati dobar izgovor teksta;

36 Læreplan i musikk, dans og drama – kompetansemål (Nastavni plan za *Glazbu, ples i dramu* – ciljevi); <https://www.udir.no/kl06/MDD1-01/Hele/Kompetansemaal/musikk,-dans-og-drama> (2. 7. 2021.).

- slijediti upute i vodstvo dirigenta;
- planirati i izvoditi zbarske nastupe.

S obzirom na navedeni plan, možemo zaključiti da je jedini srednjoškolski program u Norveškoj povezan s glazbom zapravo opće obrazovanje s nastavom zbora. Srednje glazbene škole u Republici Hrvatskoj sadrže cijeli niz predmeta i sadržaja čijim usvajanjem učenici dobivaju dostatna znanja za rad u nekim granama umjetnosti i struku. Naime, završetkom srednje glazbene škole učenik stječe naziv *glazbenik instrumentalist* (*glazbenik klarinetist, oboist, violist* itd.), *glazbenik pjevač* ili *glazbenik teoretičar*. U Norveškoj je struku u glazbi moguće steći tek završetkom glazbene akademije. U Republici Hrvatskoj i srednje glazbene škole, poput osnovnih glazbenih škola, učenicima osim glazbenih kompetencija, kojima učenik stječe stručnu spremnost i mogućnost daljnega obrazovanja u glazbi, pružaju mogućnost cjelovitoga rasta i razvoja kroz učenje glazbe i muziciranje, što je zapravo i temeljna uloga glazbene škole u razvoju učenika.

3. ZAKLJUČAK

Usporedbom hrvatskoga i norveškog sustava umjetničkoga obrazovanja zaključujemo da, iako hrvatski sustav ima neke nedostatke, svakako ima i velike prednosti u odnosu na norveški sustav. Smatramo da je jedini stvarni nedostatak hrvatskoga sustava glazbenoga obrazovanja diferencijacija programa koja bi omogućila veću fleksibilnost i prilagodbu učenicima s obzirom na njihove sposobnosti, a bez isključivanja darovitih učenika ili učenika koji nemaju izražene glazbene sposobnosti. Smatramo da Republika Hrvatska u odnosu na Kraljevinu Norvešku svakako ozbiljnije pristupa glazbi kao profesionalnomu usmjerenju. Iako bi trebalo posvetiti pažnju i učenicima koji se ne planiraju profesionalno baviti glazbom, s obzirom na to da sačinjavaju veći dio učeničke populacije, a u čemu norveški sustav poprilično dobro uspijeva, hrvatski sustav onima koji se planiraju baviti glazbom pruža sustavan, cjelovit proces glazbenoga obrazovanja u kojemu se prirodno napreduje kroz odgojno-obrazovne cikluse i unapređuje znanja i vještine. Hrvatski sustav svojom temeljitošću, strukturiranošću i detaljnim planom i programom omogućuje određenu standardizaciju očekivane razine učenika, usvojenih znanja i vještina i učenicima uistinu pruža priliku za optimalan umjetnički rast i razvoj. *Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje* kao središnji dokument oko kojega se gradi hrvatski sustav umjetničkoga obrazovanja svakako misli i na nedostatke koje smo spomenuli, a kad bi se teorija razvijena kurikulumom prenijela u praksu, smatramo da bi Republika Hrvatska, unatoč svim preprekama na koje smo ukazali pri uspoređivanju s Kraljevinom Norveškom, imala optimalno razrađen sustav umjetničkoga obrazovanja koji učenicima pruža izuzetne mogućnosti za umjetnički rast i razvoj.

4. LITERATURA

- Blasi, M. J. i Foley, M. B. (2006). The music, movement and learning connection. *Childhood Education*, 82(3), 175–176
- Brđanović, D. (2017). Glazbeno obrazovanje i obrazovanje glazbom – neiskorišteni obrazovni potencijal. U: S. Vidulin (ur.), *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 5* (str. 431–446). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- Creech, A. i Ellison, J. (2010). Music in the early years. U: S. Hallam i A. Creech (ur.), *Music Education in the 21st Century in the United Kingdom* (str. 194–210). London: Institute of education, University of London.
- Christoffersen, C. (2017). Challenging Music Teacher Education in Norway: Popular Music and Music Teacher Education. U: S. G. Nielsen i Ø. R. Varkøy (ur.), *Utdanningsforskning i musikk-didaktiske, sosiologiske og filosofiske perspektiver* (str. 105–114). Oslo: Norwegian Academy of Music.
- Dobrota, S. i Tomaš, S. (2009). Računalna igra u glazbenoj nastavi: Glazbena igra Orašar. *Život i škola*, 21, 29–39.
- Green, L. (2006). Popular music education in and for itself, and for „other” music: current research in the classroom. *International Journal of Music Education*, 24(2), 101–118.
- Hallam, S. (2010). The power of music: its impact on the intellectual, personal and social development of children and young people. U: S. Hallam i A. Creech (ur.), *Music Education in the 21st Century in the United Kingdom* (str. 2–17). London: Institute of education, University of London.
- Jordhus-Lier, A., Nielsen, S. G. i Karlsen, S. (2021). What is on offer within Norwegian extracurricular schools of music and performing arts? Findings from a national survey. *Music Education Research*, 23(1), 62–76.
- Kirschner, S. i Tomasello, M. (2010). Joint music-making promotes prosocial behaviour in 4-year old children. *Evolution and Human Behaviour*, 31, 354–364.
- Matoš, N. (2017). Kurikulumski pristup glazbenom obrazovanju u Hrvatskoj. *Napredak: časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 158(1–2), 143–164.
- Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak: časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 159(1–2), 139–158.

- Rabinowitch, T. C., Cross, I. i Burnard, P. (2013). Long-term musical group interaction has a positive influence on empathy in children. *Psychology of Music*, 41, 484–498.
- Rickard, N. S., Appelman, P., James, R., Murphy, F., Gill, A. i Bambrick, C. (2013). Can music enhance school-readiness socioemotional skills? *Journal of research in childhood education*, 27(3), 257–266.
- Schellenberg, E. G. (2004). Music lessons enhance IQ. *Psychological Science*, 15, 511–514.
- Sloboda, J. (1993). Musical Ability. U: G. R. Bock i K. Ackrill (ur.), *The Origins and Development of High Ability* (str. 106–118). John Wiley & Sons.
- Vidulin, S. (2016). Reforme odgojno-obrazovnog sustava u Hrvatskoj i odjeci na glazbenu nastavu u osnovnoj školi. U: F. Hadžić (ur.), *Muzika u društvu* (str. 312–325). Sarajevo: Muzikološko društvo FBiH, Muzička akademija Univerziteta u Sarajevu.
- Vidulin, S. (2020). Glazbena nastava i slušanje umjetničke glazbe u funkciji cjelovitog razvoja učenika. U: S. Marinković (ur.), *Nauka i nastava u vaspitno-obrazovnom kontekstu* (str. 391–406). Užice: Pedagoški fakultet u Užicu.
- Vidulin, S. i Radica, D. (2017). Spoznajno-emocionalni pristup slušanju glazbe u školi: teorijsko polazište. U: S. Vidulin (ur.), *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena 5* (str. 55–71). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

4.1. MREŽNI IZVORI

Državni zavod za statistiku: Osnovne škole 2019./2020.

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-01-02_01_2020.htm (1. 7. 2021.)

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske: Popis stanovništva 2011.

https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/htm/h02_02/h02_02.html (24. 6. 2021.)

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske: Priopćenje: Osnovne škole kraj školske godine 2018./2019. i početak školske godine 2019./2020.

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-01-02_01_2020.html (9. 6. 2021.)

Državni zavod za statistiku: Srednje škole 2019./2020.

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-01-03_01_2020.htm (1. 7. 2021.)

Hrvatsko društvo glazbenih i plesnih pedagoga (HDGPP)

<https://www.hdgpp.hr/> (1. 7. 2021.)

Konvencija o pravima djeteta (1990.)

<http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/multi-org-inicijative/ujedinjeni-narodi/konvencija-o-pravima-djeteta> (12. 7. 2021.)

KS; Općinski zavod

<https://www.ks.no/fagomrader/demokrati-og-styring/kommunereform/noen-fakta-om-nye-kommuner-fra-2020/> (25. 6. 2021.)

Kurikulum nastavnog predmeta glazbena kultura za osnovne škole i glazbena umjetnost za gimnazije (NN 7/2019-151)

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html (15. 6. 2021.)

Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (Zakon o osnovnome i srednjem obrazovanju)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61> (24. 6. 2021.)

Læreplan i musikk, dans og drama – kompetansemål

<https://www.udir.no/kl06/MDD1-01/Hele/Kompetansemaal/musikk,-dans-og-drama> (2. 7. 2021.)

Ministarstvo znanosti i obrazovanja: Okvir nacionalnoga kurikulumu, prijedlog nakon javne rasprave

<https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/nacionalni-kurikulumi/531> (9. 6. 2021.)

Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske

<https://mzo.gov.hr/> (1. 7. 2021.)

Music Education Research: What is on offer within Norwegian extracurricular schools of music and performing arts? Findings from a national survey

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14613808.2020.1866518> (28. 6. 2021.)

Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje

[https://www.google.com/url?](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj6-5HhwpnxAhVugP0HHXsSAV8QFjAAegQIBRAD&url=https%3A%2F%2Fmzo.gov.hr%2FUserDocsImages%2F%2Fdokumenti%2FObrazovanje%2FNacionalniKurikulum%2FNacionalniKurikulumi%2F%2FNacionalni%2520kurikulum%2520za%2520umjetni%25C4%258Dko%2520obrazovanje.pdf&usg=AOvVaw2Zb8wljzPLvcidAEjTaTud)

[sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj6-5HhwpnxAhVugP0HHXsSAV8QFjAAegQIBRAD&url=https%3A%2F%2Fmzo.gov.hr%2FUserDocsImages%2F%2Fdokumenti%2FObrazovanje%2FNacionalniKurikulum%2FNacionalniKurikulumi%2F%2FNacionalni%2520kurikulum%2520za%2520umjetni%25C4%258Dko%2520obrazovanje.pdf&usg=AOvVaw2Zb8wljzPLvcidAEjTaTud](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj6-5HhwpnxAhVugP0HHXsSAV8QFjAAegQIBRAD&url=https%3A%2F%2Fmzo.gov.hr%2FUserDocsImages%2F%2Fdokumenti%2FObrazovanje%2FNacionalniKurikulum%2FNacionalniKurikulumi%2F%2FNacionalni%2520kurikulum%2520za%2520umjetni%25C4%258Dko%2520obrazovanje.pdf&usg=AOvVaw2Zb8wljzPLvcidAEjTaTud) (15. 6. 2021.)

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (Norveška agencija za osiguranje kvalitete u obrazovanju)

<https://www.nokut.no/> (24. 6. 2021.)

Nastavni plan i program

<https://proleksis.lzmk.hr/38502/> (15. 6. 2021.)

Nastavni planovi i programi za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2320.html (9. 6. 2021.)

Nastavni plan i program za osnovnu školu (NN 102/2006)

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2319.html (15. 6. 2021.)

Nastavni plan i program za srednju glazbenu školu

[https://www.google.com/url?](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjTyOOctz8HxAhUUBBAIHU7AwcQFjAAegQIBBAD&url=https%3A%2F%2Fmzo.gov.hr%2FUserDocsImages%2Fdokumenti%2FObrazovanje%2FSrednjeObrazovanje%2FNastavniplanovi-Umjetnicke%2F1_nastavni_plan_i_program_za_srednje_glazbene_i_plesne_skole.pdf&usg=AOvVaw0ezDLdVgYoZpbtky6j5S3K)

[sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjTyOOctz8HxAhUUBBAIHU7AwcQFjAAegQIBBAD&url=https%3A%2F%2Fmzo.gov.hr%2FUserDocsImages%2Fdokumenti%2FObrazovanje%2FSrednjeObrazovanje%2FNastavniplanovi-Umjetnicke%2F1_nastavni_plan_i_program_za_srednje_glazbene_i_plesne_skole.pdf&usg=AOvVaw0ezDLdVgYoZpbtky6j5S3K](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjTyOOctz8HxAhUUBBAIHU7AwcQFjAAegQIBBAD&url=https%3A%2F%2Fmzo.gov.hr%2FUserDocsImages%2Fdokumenti%2FObrazovanje%2FSrednjeObrazovanje%2FNastavniplanovi-Umjetnicke%2F1_nastavni_plan_i_program_za_srednje_glazbene_i_plesne_skole.pdf&usg=AOvVaw0ezDLdVgYoZpbtky6j5S3K) (1. 7. 2021.)

Norsk kulturskoleråd (Norveški savjet za glazbene i umjetničke škole)

<https://www.kulturskoleradet.no/> (25. 6. 2021.)

Norveški leksikon

<https://snl.no/Norge> (24. 6. 2021.)

Norway overview: Key features of the education system

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/norway_en (24. 6. 2021.)

Obzor 2020.

<https://www.obzor2020.hr/obzor2020/sto-je-obzor-2020> (24. 6. 2021.)

Overordnet del (Kurikul za osnovno i srednje obrazovanje)

<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/om-overordnet-del/?lang=eng> (24. 6. 2021.)

Pravilnik o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju darovitih učenika (NN 34/1991)

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1991_07_34_967.html (15. 6. 2021.)

Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 24/2015)

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html (15. 6. 2021.)

Rammeplan for kulturskolen (Kurikul za glazbene i umjetničke škole)

<https://www.kulturskoleradet.no/rammeplanseksjonen> (25. 6. 2021.)

Škola za život: Priprema, praćenje i evaluacija eksperimentalnog programa cjelovite kurikularne reforme „Škola za život”: Ciljevi reforme

<https://skolazazivot.hr/priprema-pracenje-i-evaluacija-eksperimentalnog-programa-cjelovite-kurikularne-reforme-skola-za-zivot/> (15. 6. 2021.)

„Škola za život”, projekt Ministarstva znanosti i obrazovanja

<https://skolazazivot.hr/> (15. 6. 2021)

Statistisk sentralbyrå

<https://www.ssb.no/> (1. 7. 2021.)

Utdanningsdirektoratet (Norveška uprava za obrazovanje i stručno osposobljavanje)

<https://www.udir.no/> (24. 6. 2021.)

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 63/21)

<https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli> (9. 6. 2021.)

Zakon o strukovnom obrazovanju (NN 30/09, 24/10, 22/13, 25/18)

<https://www.zakon.hr/z/383/Zakon-o-strukovnom-obrazovanju> (15. 6. 2021.)

Zakon o umjetničkom obrazovanju

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_11_130_2602.html (9. 6.2021.)

5. POPIS TABLICA, GRAFOVA I SLIKA

Tablice

Tablica 1. Nastavni plan za osnovnu glazbenu školu

Tablica 2. Nastavni plan za srednju glazbenu školu

Grafovi

Graf 1. Instrumenti koje nude glazbene škole u Norveškoj u postotcima zastupljenosti

Slike

Slika 1. Kotač učenja (*The subject learning wheel*)

Slika 2. Rasprostranjenost umjetničkih i glazbenih škola u Republici Hrvatskoj

Slika 3. Umjetničko obrazovanje sa širom umjetničkom jezgrom

Slika 4. Umjetničko obrazovanje s užom umjetničkom jezgrom

6. SAŽETAK

Glazbeno obrazovanje povoljno utječe na razvoj svakoga djeteta, a ujedno je i dio djetetovih temeljnih ljudskih prava. Utjecaj glazbenih škola na umjetnički razvoj djeteta ovisi o zakonskome određenju i sustavu umjetničkoga obrazovanja. U svakome je sustavu moguće pronaći mjesta za napredak, a da bi se utvrdilo na čemu sustav treba raditi, potrebno je temeljito raščlaniti sve što određuje sustav umjetničkoga obrazovanja. Usporedbom i analizom sustava umjetničkoga obrazovanja u Republici Hrvatskoj i Kraljevini Norveškoj u ovome smo završnom radu htjeli ukazati na prednosti i nedostatke sustava glazbenoga obrazovanja, kao i na ono čime bi se glazbeno obrazovanje moglo poboljšati i prilagoditi učenicima i njihovim potrebama. Analizom smo uvidjeli da se uloga glazbenih škola u umjetničkome razvoju učenika ogleda u poticanju kako glazbenih znanja i vještina, tako i cjelovitoga rasta i razvoja djeteta kroz učenje glazbe i muziciranje.

Ključne riječi: umjetničko obrazovanje, glazbeno obrazovanje, glazbena škola, usporedba, Republika Hrvatska, Kraljevina Norveška

7. SUMMARY

Music education is beneficial to the development of every child and is also a part of a child's basic human rights. The effect of music schools in students' artistic development depends on the law and the artistic education system. Every system can be further developed, and in order to find out what remains to be improved, one has to systematically break down all that composes the system of artistic education. Through the comparison and analysis of the artistic education systems in the Republic of Croatia and the Kingdom of Norway, this Bachelor thesis had the goal of highlighting the advantages and disadvantages of the music education system, as well as highlighting the changes that could be made to further improve the system and to adapt it to the students and their needs. Through analysis, we came to the conclusion that the role of music schools in the students' artistic development comprises of contribution, not only to the students' musical knowledge and skills, but to the holistic development through making music and learning about it.

Key words: artistic education, music education, music schools, comparison, Republic of Croatia, Kingdom of Norway